

Το θέμα: η συνταγματική κατοχύρωση του ασύλου της
κατοικίας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο άρθρο 9 του Συντάγματος, κατοχυρώνεται το άσυλο της κατοικίας. Συγκεκριμένα, ορίζεται ότι «η κατοικία καθενός είναι άσυλο». Αντικείμενο προστασίας είναι η κατοικία, η οποία λαμβάνεται, στην εννοιολογική της οριοθέτηση, υπό την ευρεία της έννοια, για να επιτευχθεί η όσο το δυνατόν ευρύτερη προστασία. Το άσυλο, δηλαδή το απαραβίαστο, αποτελεί την προστασία αυτή καθεαυτή που παρέχει το δικαίωμα του άρθρου 9. θεωρείται υπό δύο επόψεις: -την αντικειμενική, που επιβάλλει την υποχρέωση σεβασμού του χώρου της κατοικίας και -την υποκειμενική, που θεσπίζει την ελευθερία κάθε ατόμου εντός του ιδιωτικού φυσικού του χώρου. Η μεν πρώτη πτυχή αφορά τους αποδέκτες(τόσο την κρατική όσο και την ιδιωτική εξουσία), ενώ η δεύτερη περισσότερο τους φορείς του δικαιώματος.

Το δικαίωμα οριοθετείται βάσει του άρθρου 5, και συγκεκριμένα:- του Συντάγματος(και των σύμφωνων με αυτό νόμων), -των δικαιωμάτων των άλλων και -των χρηστών ηθών. Υφίσταται, όμως, και συρρίκνωση, καθώς περιορίζεται στην περίπτωση της επιτρεπτής κατ' οίκον έρευνας, υπό την επιφύλαξη του νόμου και πάντοτε με την παρουσία της δικαστικής αρχής. Το δικαίωμα, βάσει της αρχής του αιτιώδους, δεν εφαρμόζεται εν προκειμένω σε όλο του το γενικό περιεχόμενο, αλλά προσαρμόζεται στην ειδική σχέση, όπου εφαρμόσσεται. Φορείς του είναι όλοι οι άνθρωποι, όχι μόνο οι Έλληνες πολίτες, και αποδέκτες -αφού το άσυλο αποτελεί την αμυντική διάσταση του δικαιώματος της κατοικίας-τόσο οι κρατικές όσο και οι ιδιωτικές πηγές κινδύνου, στο πλαίσιο της ενιαίας έννομης τάξης, το οποίο θεσπίζει ρητά και το άρθρο 25, παράγραφος 1^η του Συντάγματος. Η μεγάλη σημασία του ασύλου διαφαίνεται και στην ευρεία , εκτός από τη συνταγματική, διεθνή κατοχύρωσή του.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1) <u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	1
2) <u>ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ</u>	2
3) <u>Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ</u>	3
4) <u>ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ</u>	4
<u>2.α.Τι είναι κατοικία</u>	4
<u>2.β.Τι δεν είναι κατοικία</u>	6
5) <u>Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΥΤΗ ΚΑΘΕΑΥΤΗ</u>	8
<u>3.α.Τι είναι άσυλο</u>	8
<u>3.β.Μορφή παραβίασης: η κατ' οίκον έρευνα</u>	10
6) <u>ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΣΥΛΟΥ</u>	11
<u>Το ,κατ' εξαίρεση, επιτρεπτό της κατ' οίκον έρευνας</u>	11
6.α. <u>Η πρώτη προϋπόθεση</u>	11
6.α.i] <u>Άρθρο 253 Κ.Π.Δ.</u>	12
6.α.ii] <u>Άρθρο 254 Κ.Π.Δ.</u>	14
6.α.iii] <u>Άρθρο 255, 256, 258 Κ.Π.Δ.</u>	15
6.α.iv] <u>Άρθρο 929 Κ.Π.Δ.</u>	16
6.β. <u>Η δεύτερη προϋπόθεση</u>	17
7) <u>ΑΝΑΣΤΟΛΗ</u>	18
8) <u>ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ</u>	19
9) <u>ΟΙ ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ</u>	19
10) <u>ΚΥΡΩΣΕΙΣ</u>	20
11) <u>Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΑΣΥΛΟΥ</u>	21
12) <u>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ</u>	22
13) <u>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</u>	23
14) <u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	24
15) <u>ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ</u>	25

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ

Η κατοικία, ως άσυλο, αποτελεί αρχαιότατη παράδοση.¹ Ο «οίκος» και η «εστία» των αρχαίων Ελλήνων² και η «domus» των Ρωμαίων δεν είναι απλώς χώρος διαβίωσης αλλά και χώρος λατρείας και, ως εκ τούτου, ιερό καταφύγιο. Ως νομική πλέον αντίληψη, το άσυλο της κατοικίας αναπτύσσεται στο αγγλικό δίκαιο, όπου η φράση «το σπίτι μου είναι το φρούριό μου» (my home is my castle) αποκτά κεντρική σημασία.³ Από εκεί, μεταφέρεται σε συνταγματικό κείμενο, για πρώτη φορά, το 1776, στο άρθρο 10 της Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Bill of rights) της αμερικανικής πολιτείας της Βιργινίας (Virginia). Ακολουθεί το ομοσπονδιακό Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών (1787) με την τέταρτη τροπολογία (amendment) καθώς και τα Συντάγματα της Ηπειρωτικής Ευρώπης. Το 1791, το γαλλικό Σύνταγμα αναγνωρίζει σε περιορισμένη κλίμακα την αρχή προστασίας του ασύλου, το 1831 το βελγικό την καθιερώνει πλήρως.⁴

Στην Ελλάδα, το *Σύνταγμα του 1832* (το καλούμενο «ηγεμονικό») κατοχυρώνει, για πρώτη φορά ρητώς, το άσυλο της κατοικίας, ως εξής: «Η οικία εκάστου θεωρείται ως άσυλον ιερόν και απαραβίαστον, εις την οποίαν κανείς δεν δύναται να εισέλθῃ χωρὶς τῆ θέλησιν του οικοκυρίου. Και ουδ' ο αστυνομικός, ἢ ο πεμπόμενος με διαταγὴν δικαστοῦ δημόσιος υπηρέτης, προς εξέτασιν πραγμάτων ἢ προσώπων δύναται να εισέλθῃ, αν δεν εἶναι συνοδευόμενος με ἓνα των εντοπίων Δημογερόντων και με δύο τιμίους πολίτας, εκτός ὅταν καταφύγῃ εις την οικίαν του επ' αυτοφώρῳ φονεὺς ἢ κλέπτης, δύναται να ἔμβῃ και εν καιρῷ νυκτός». Στο *Σύνταγμα του 1844*, η κατοχύρωση εἶναι λακωνική: «Η κατοικία εκάστου εἶναι άσυλος. Ουδεμία κατ' οἶκον έρευνα ενεργείται εἰμῆ ὅταν και ὅπως ο Νόμος διατάσσει». Το αντίστοιχο άρθρο στο *Σύνταγμα του 1864* αποτελεί σχεδόν πιστή αντιγραφή του άρθρου του Συντάγματος του 1844, με μόνη αντικατάσταση τῆ λέξη «άσυλον» ἀπό τῆ λέξη «άσυλος». Στο *Σύνταγμα του 1911*, προβλέπονται και κυρώσεις σε βάρος των παραβατῶν του ασύλου, συγκεκριμένα «επὶ καταχρήσει τῆς εξουσίας τῆς Αρχῆς...εις πλήρη ἀποζημίωσιν του παθόντος...». Στο *Σύνταγμα του 1952*, τῆ άρθρο 12 ορίζει ὅτι: «Η κατοικία εκάστου εἶναι άσυλον. Ουδεμία κατ' οἶκον έρευνα ενεργείται, εἰμῆ ὅτε και ὅπως ο νόμος διατάσσει. Οι παραβάται των διατάξεων τούτων τιμωρύνται ἐπὶ καταχρήσει τῆς εξουσίας τῆς αρχῆς, υποχρεούνται δε εις πλήρη ἀποζημίωσιν του παθόντος και προσέτι εις ικανοποίησιν αὐτοῦ δια χρηματικῆς ποσῆς, ως νόμος ορίζει».⁵

¹ Γεωργόπουλος, επίτομο συνταγματικό δίκαιο, Σάκκουλας, σελ.531

² Δημητρόπουλος, Συνταγματικά Δικαιώματα, τόμος 3^{ος}, σελ.218, υποσημ.368 : το άσυλο τῆς κατοικίας, σε συνδυασμό με τον ιερό χαρακτήρα τῆς φιλοξενίας, ανήκει στις βασικές παραδόσεις του αρχαίου κόσμου και αναπτύχθηκε ιδιαίτερα στον αρχαίο ελληνικό χώρο.

³ η φράση, εντούτοις, προέρχεται ἀπό τῆ ρωμαϊκό δίκαιο: «nemo de domo sua extrahi debet»

⁴ Μάνεσης, Ατομικές ελευθερίες, σελ.152

⁵ Τσίρης, η συνταγματική κατοχύρωση του ασύλου τῆς κατοικίας, Σάκκουλας 1994, σελ.48-58

Μετά και την αναθεώρηση του Συντάγματος 1975/1986, το άρθρο 9 προβλέπει ότι: «1. Η κατοικία του καθενός είναι άσυλο. Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη. Καμία έρευνα δεν γίνεται σε κατοικία, παρά μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος και πάντοτε με την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας. 2. Οι παραβάτες της προηγούμενης διάταξης τιμωρούνται για παραβίαση του οικιακού ασύλου και για κατάχρηση εξουσίας και υποχρεούνται σε πλήρη αποζημίωση του παθόντος, όπως νόμος ορίζει». Τρία είναι τα χαρακτηριστικά σημεία του άρθρου αυτού: α) η αναφορά στον ιδιωτικό βίο, β) οι εγγυήσεις σε περίπτωση παραβίασης του ασύλου και γ) η τιμωρία των παραβατών.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΟΙΚΙΑ

Στην έννομη τάξη, η κατοικία εμφανίζεται υπό δύο έννοιες:

*τη νομική, που αποτελεί και τη στενότερη

*την πραγματική –ή αλλιώς φυσική- που είναι και η ευρύτερη.⁶

Υπό τη νομική έννοια, κατοικία είναι ο τόπος όπου κάποιος εγκαθίσταται κύρια και μόνιμα.⁷ Κανείς δε μπορεί να έχει συγχρόνως δύο ή περισσότερες κατοικίες, υπό την αστικολογική αυτή έννοια. Πρόκειται για το «domicilium» των Ρωμαίων.

Η πραγματική όμως έννοια (ορθότερα θα μπορούσε να αποδοθεί ως συνταγματική) είναι πολύ ευρύτερη της νομικής. Υπό αυτήν ακριβώς, την πλατιά έννοια, εκλαμβάνει την κατοικία ο συντακτικός νομοθέτης, στο άρθρο 9, το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας. Συγκεκριμένα, κατοικία κατά το άρθρο 9, θεωρείται «το κατάλυμα ή ο χώρος τον οποίο χρησιμοποιεί είτε για τη μόνιμη εγκατάστασή του, σύμφωνα με το άρθρο 51 ΑΚ, είτε και για προσωρινή του διαμονή ή επαγγελματική του απασχόληση, μόνιμη ή πρόσκαιρη, εφ' όσον, όμως, ο χώρος αυτός, ανεξάρτητα του αν είναι ή όχι οικοδομημένος, είναι περιφραγμένος κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να μη δύναται ο οποιοσδήποτε να εισέρχεται ελεύθερα μέσα σ' αυτόν».⁸ Είναι η «domus» των Ρωμαίων. Θα μπορούσε να οριστεί και ως «ο μη γενικά προσιτός χώρος διαβίωσης και εργασία»⁹ ή ως «ο ιδιωτικός φυσικός χώρος του ανθρώπου»¹⁰.

Έτσι, υπό την έποψη της κατοικίας ως πραγματικής κατάστασης, διευρύνεται το αντικείμενο προστασίας του ασύλου. Η συνταγματική έννοια είναι ευρύτατη, ώστε να εξασφαλίζει την όσο το δυνατό μεγαλύτερη προστασία. Εξασφαλίζεται ευρεία συνταγματική κατοχύρωση και προστασία του ατόμου από πολλών ειδών προσβολές του

⁶ Γεωργόπουλος, όπ. παρ., σελ. 532

Παραράς, το σύνταγμα 1975 corpus, σελ. 176

⁷ Άρθρο 51 του Αστικού Κώδικα: «το πρόσωπο έχει κατοικία τον τόπο της κύριας και μόνιμης εγκατάστασής του. Κανένας δεν μπορεί να έχει συγχρόνως περισσότερες από μία κατοικίες...»

Άρθρο 22 του Κ.Πολ.Δ.: «κατά τόπον αρμόδιο είναι το δικαστήριο, στην περιφέρεια του οποίου, έχει την κατοικία του ο εναγόμενος...»

Άρθρο 128 παράγρ.2: «κατοικία...είναι το σπίτι ή το διαμέρισμα που είναι προορισμένο για διήμερευση ή διανυκτέρευση του παραλήπτη, ακόμα και αν για πολύ μικρό χρονικό διάστημα δεν χρησιμοποιείται για το σκοπό αυτό».

⁸ Παραράς, όπ.παρ., σελ. 176

⁹ Δαγτόγλου, Ατομικά Δικαιώματα, σελ. 335

¹⁰ Δημητρόπουλος, όπ.παρ., σελ. 214, παρ. 417

δικαιώματός του για ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του¹¹ μέσα στον ιδιωτικό του χώρο.

Δύο είναι τα κριτήρια της συνταγματικής έννοιας της κατοικίας:

1] ο χώρος να είναι περιφραγμένος

2] η είσοδος να μην είναι ελεύθερη σε όλους

Συνδυάζοντας τον παραπάνω ορισμό με τα δύο κριτήρια, συμπεραίνει κανείς ότι ένα άτομο είναι δυνατόν να έχει περισσότερες από μία κατοικίες και να απολαμβάνουν ίσης προστασίας όλες, καθώς στην έννοια της κατοικίας ανήκουν:

- ◆ Οι χώροι του σπιτιού, πρωτεύοντες και δευτερεύοντες
- ◆ Κάθε πρόχειρη ή κινητή κατασκευή, ανεξάρτητα από τη διάρκεια του κατοικείν
- ◆ Επαγγελματικοί, επιχειρησιακοί και άλλοι χώροι οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής¹² δράσης

ε φ ό σ ο ν βέβαια, πληρούνται τα δύο κριτήρια, αφενός το π ε ρ ι φ ρ α γ μ έ ν ο αφετέρου το α π ρ ο σ π έ λ α σ τ ο. Στην πραγματικότητα, το περιφραγμένο, δηλαδή το εξωτερικό κλείσιμο του χώρου, δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο της έννοιας της κατοικίας. Είναι περισσότερο προαπαιτούμενο του δεύτερου και καίριου κριτηρίου: του απροσπέλαστου.¹³ το οποίο δηλώνει την αυτοτέλεια της κατοικίας. Απροσπέλαστο, εν προκειμένω, σημαίνει ότι ο χώρος δεν είναι προσιτός, χωρίς τη συγκατάθεση του κατόχου, σε όλους. Δεν έχει την έννοια ότι δεν είναι πράγματι δυνατή η είσοδος σε αυτή, αλλά ότι καθίσταται σαφές σε οποιονδήποτε ότι πρόκειται για κατοικία, δηλαδή χώρο άλλου.¹⁴ Υπάρχει κάποιο εμπόδιο, φυσικό ή τεχνητό, το οποίο δυσχεραίνει την ελεύθερη πρόσβαση τρίτων(=οποιοδήποτε, πλην του δικαιούχου).

Παραδείγματα κατοικίας του άρθρου 9 είναι:

- ✓ Το οίκημα, το διαμέρισμα, το δωμάτιο όπου διαμένει κάποιος, με οποιαδήποτε νομική ιδιότητα¹⁵
- ✓ Το δωμάτιο του ξενοδοχείου, του νοσοκομείου
- ✓ Η αυλή, ο κήπος
- ✓ Μια καλύβα, μια σκηνή
- ✓ Ένα γραφείο, ένα ιατρείο, ένα κατάστημα (υπό προϋποθέσεις)
- ✓ Ένα όχημα, είτε ακινητοποιημένο είτε εν κινήσει¹⁶.

Σχετική με την έννοια της κατοικίας κατά άρθρο 9 του Συντάγματος και «πότε δύναται να θεωρηθεί τοιαύτη το όχημα» είναι η Γνωμοδότηση 1/1.4.1978¹⁷ του εισαγγελέα πλημμελειοδικείου Κατερίνης, Ιωάννη Χατζάκου. Διακρίνονται τρεις περιπτώσεις:

- 1) Αν το άτομο έχει άλλο χώρο ως κατοικία και χρησιμοποιεί το όχημα για ψυχαγωγικούς και μόνο σκοπούς, τότε το όχημα δεν είναι κατοικία

¹¹ πρβλ. άρθρο 5, παράγρ.1^η του Συντάγματος, που κατοχυρώνει το δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας του καθενός

¹² οι χώροι άσκησης θρησκευτικής λατρείας και στεγάσεως οργανώσεων πολιτικού κόμματος προστατεύονται από τα άρθρα 13παράγρ.2(«κάθε..θρησκεία..τα σχετικά με τη λατρεία της τελούνται ανεμπόδιστα..»)και 29παράγρ.1(«..ελεύθερα να ιδρύουν και να συμμετέχουν σε πολιτικά κόμματα..»)του Συντάγματος αντίστοιχα, που εφαρμόζονται εν προκειμένω ως ειδικότερες διατάξεις.

¹³ Τσίρης, όπ.παρ., σελ.77-78

¹⁴ Δημητρόπουλος, όπ.παρ., σελ.215 , παρ.419

¹⁵ Δημητρόπουλος, σελ.214, παρ.419: «είναι αδιάφορο αν ο δικαιούχος είναι κύριος, νομέας, κάτοχος»... διότι σε καμία περίπτωση « η ιδιωτικότητα της κατοικίας δεν εξαρτάται από την νομική σχέση δικαιούχου-κατοικίας»

¹⁶ Μάνεσης,σελ.154

¹⁷ Γνωμοδότηση 1/1.4.1978 στα ποιν.χρονικά 1980(σελ.602-603)

- 2) Αν το όχημα αποτελεί ταυτόχρονα και μεταφορικό μέσο και ενδιαίτημα του κατόχου, «ως συμβαίνει συνηθέστατα επί των αθιγγάνων», τότε νοείται ως κατοικία.
- 3) Το ίδιο ισχύει και αν ,εκ φύσεως και προορισμού, προκύπτει ότι το όχημα χρησιμεύει προς ενοίκηση(π.χ. τροχόσπιτο)

Άρα, είναι θέμα εξέτασης των εκάστοτε πραγματικών περιστατικών το αν το όχημα εμπίπτει ή όχι στην έννοια της κατοικίας του άρθρου 9.

ΤΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΟΙΚΙΑ

Το αν ένας χώρος εμπίπτει ή όχι στην έννοια της κατοικίας διαπιστώνεται βάσει του ορισμού και των δύο κριτηρίων, του περικλειστού και του απροσπέλαστου. Συμπεραίνει κανείς, επομένως, ότι δεν αποτελούν κατοικία κατά το άρθρο 9 του Συντάγματος:

- ✘ Τα κοινόχρηστα ή κοινά τοις πάσι πράγματα,¹⁸ καθώς δε θα μπορούσαν, σε καμία περίπτωση, να χαρακτηριστούν ως «ιδιωτικός φυσικός χώρος» κάποιου ανθρώπου.
- ✘ Τα ανοιχτά μέρη¹⁹, διότι ελλείπει το πρώτο κριτήριο-το περιφραγμένο. Τέτοιο παράδειγμα είναι ο αγρός, ακόμα και αν χρησιμεύσει προς διανυχτέρευση.
- ✘ Τα δημόσια μέρη²⁰, δηλαδή τα μέρη όπου η πρόσβαση είναι ελεύθερη για το κοινό(=αόριστο αριθμό ανθρώπων), διότι λείπει το δεύτερο κριτήριο-το απροσπέλαστο. Τέτοια είναι ο κινηματογράφος, το θέατρο, το καφενείο, το ξενοδοχείο(μόνο οι χώροι υποδοχής και οι διάδρομοι,²¹ όχι τα δωμάτια).

Ως προς τα καταστήματα, ορθό είναι να γίνεται διάκριση για το πότε θεωρούνται κατοικία και πότε όχι. Εφόσον η δυνατότητα προσπέλασης παραλλάσσει, παραλλάσσει και ο νομικός χαρακτήρας του φυσικού χώρου ως κατοικίας²². Σύμφωνα με τη γνωμοδότηση 12/8.5.1963²³, του αντεισαγγελέα Β. Σακελλαρίου, τα καταστήματα είναι καταρχήν δημόσια μέρη, αφού είναι ευρέως προσβάσιμα και ο καθένας μπορεί να εισέλθει. Παύουν, όμως, να θεωρούνται δημόσιοι τόποι, όταν κλείνουν, δηλαδή: -όταν διακόπτονται οι συναλλαγές -οι πελάτες απομακρύνονται και -οι πόρτες κλείνουν. Τότε, πλέον, εμπίπτουν στην έννοια της κατοικίας, διότι αποκτούν ιδιωτικότητα, δηλαδή συντρέχει και το δεύτερο στοιχείο, που κατά τις εργασίμες ώρες εξέλιπε, το απροσπέλαστο.

Ένα ζήτημα που απασχόλησε έντονα τη δικαιοσύνη είναι το κατά πόσον μπορεί μια *βιομηχανική μονάδα* να θεωρηθεί κατοικία και, κατά συνέπεια, να προστατευθεί βάσει του άρθρου 9 του Συντάγματος. Σχετική είναι η γνωμοδότηση 8/8.5.1977²⁴ του αντεισαγγελέα Εφετών, Σπ. Κανίνια, ο οποίος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «ο χώρος εργασίας εις τας σύγχρονες βιομηχανικές μονάδας δε δύναται να θεωρηθή ως κατοικία κατ' άρθρο 9, ως μη συνδεόμενος με τον προσωπικόν βίον». Πιο συγκεκριμένα, ο συλλογισμός του είχε ως εξής:

¹⁸ Χρυσογόνος, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, σελ.231

¹⁹ Τσίρης, όπ.παρ., σελ.74

²⁰ Χρυσογόνος, όπ.παρ., σελ.231

²¹ Μάνεσης,σελ.155

²² Δημητρόπουλος, σελ.215, παρ.419

²³ Γνωμοδότηση 12/8.5.1963 στο νομικό βήμα 1963(σελ.364-365)

²⁴ Γνωμοδότηση 8/8.5.1977 στα ποινικά χρονικά 1977(σελ.392)

-καταρχήν, ο χώρος εργασίας και επαγγελματικής δράσης, εφόσον είναι κλειστός και μη άμεσα προσιτός σε όλους, αποτελεί κατοικία.²⁵

-ειδικότερα, όμως, ο χώρος εργασίας στις σύγχρονες βιομηχανικές μονάδες, λαμβανομένων υπόψιν:α)του μεγέθους του χώρου και β)του πλήθους των εργαζομένων, δεν αποτελεί κατοικία. Και αυτό, γιατί το άρθρο 9 αναφέρεται στην κατοικία του κ α θ ε ν ό ς («εκάστου»), προσδίδοντάς της έτσι, προσωπικό χαρακτήρα. Κατοικία είναι ο χώρος όπου διάγεται η προσωπική-είτε οικογενειακή είτε επαγγελματική-ζωή του ανθρώπου. Με αυτόν τον προσωπικό και ατομικιστικό χαρακτήρα του δικαιώματος του ασύλου δε φαίνεται να συμβαδίζει, κατά τον αντεισαγγελέα, η φύση(μέγεθος χώρου) και η λειτουργία(πλήθος εργαζομένων) της βιομηχανικής μονάδας. Για αυτό και μένει εκτός του πεδίου του άρθρου 9.

Ορθότερο θα ήταν, εντούτοις, να μην αποκλείονται οι μεγάλες βιομηχανικές μονάδες από το πεδίο προστασίας του άρθρου 9 του Συντάγματος. Το μέγεθος του χώρου και ο αριθμός των εργαζομένων δεν αποτελούν στοιχεία της έννοιας της κατοικίας. Θα ήταν αυθαίρετο, επομένως, βάσει των δύο αυτών χαρακτηριστικών να αίρεται η ιδιότητα της κατοικίας ως ιδιωτικού χώρου. Τα μόνα κριτήρια που πρέπει να εξετάζονται είναι 1.το περίκλειστο και 2.το μη ελεύθερα προσβάσιμο. Εν προκειμένω, και τα δυο συντρέχουν. Επομένως, η βιομηχανική μονάδα, όσο μεγάλη και αν είναι, βρίσκεται εντός του πεδίου προστασίας του άρθρου 9 του Συντάγματος.²⁶ Έτσι αποφάνθηκε και το Συμβούλιο της Επικρατείας, στο τμήμα διακοπών, με το πρακτικό 1381/1981²⁷, όπου κατέληξε στο ότι «οι χώροι των εν λόγω εγκαταστάσεων, ως μη προσιτοί προς ελευθέραν είσοδον εις το κοινόν, αποτελούν-κατά την έννοια της της συνταγματικής διατάξεως-κατοικίαν και συνεπώς απολαύουν του ασύλου της κατοικίας...».Ο συλλογισμός αυτός, άλλωστε, αποτελεί και δείγμα διαλεκτικής νομικής σκέψης. Θα ήταν στατικό να μην ακολουθεί και η συνταγματική ερμηνεία την εξέλιξη της εποχής, της οποίας αναπόσπαστο κομμάτι είναι και η διόγκωση του μεγέθους των βιομηχανιών.

Το ίδιο ισχύει και για τα γραφεία. Από μόνο το γεγονός ότι εκεί εργάζονται πολλά άτομα δε συνάγεται ο χώρος είναι δημόσιος. Με το ζήτημα ασχολήθηκε το Α' τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του κράτους. Στην 10/1965 Γνωμοδότησή του κατέληξε στο ότι το μέγαρο του Εργατικού Κέντρου Πειραιά απασχολεί πολλά άτομα και είναι αρκετά μεγάλο, γεγονός που καθιστά την είσοδο προσιτή σε όλους και επομένως, είναι εκτός του πεδίου του άρθρου 9 του Συντάγματος.

Ο συλλογισμός αυτός δεν είναι ορθός, διότι δεν αρκεί η δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης, αλλά απαιτείται η πραγματική συνδρομή του στοιχείου αυτού, για να θεωρηθεί ένας χώρος ως μη ιδιωτικός(=δημόσιος). Μάλιστα, το ότι ο χώρος είναι περιφραγμένος δημιουργεί μαχητό τεκμήριο υπέρ του απροσπέλαστου, το οποίο ανατρέπεται μόνο με παραπομπή σε συγκεκριμένα, πραγματικά περιστατικά.²⁸

²⁵ Αυτό συνάδει με την ανάγκη του ανθρώπου για διεύρυνση της έννοιας της κατοικίας. Επειδή η εργασία είναι καίριο στοιχείο της προσωπικότητας, ο άνθρωπος πρέπει, όταν εργάζεται, να αισθάνεται ασφαλής και απρόσβλητος από την εξουσία τρίτων. Βλέπε Καμίνη,σελ.68

²⁶ Μάνεσης, όπ.παρ.,σελ.155

και Τσίρης, όπ.παρ.,σελ.75

²⁷ πρακτικό 1381/1981(τμήμα διακοπών του ΣτΕ)σε ΤοΣ 1981(σελ.740)

²⁸ Τσίρης, όπ.παρ.,σελ.75

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΥΤΗ ΚΑΘΕΑΥΤΗ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΣΥΛΟ

Σύμφωνα με το άρθρο 9 του Συντάγματος, η κατοικία καθενός είναι άσυλο.²⁹ Τι σημαίνει άσυλο της κατοικίας; Σημαίνει το α π α ρ α β ί α σ τ ο. Αξιοσημείωτη είναι η φράση που διατυπώνει ο Ν. Σαρίπολος, ήδη το 1851: «Η δ' ασυλία του οίκου δεν σημαίνει απλώς το σωματικός και υλικός τρόπον τινά απαραβίαστον, αλλά και το σέβας και το ακαταζήτητον περί όλων των κατά τον ιδιωτικόν βίον συμβαινόντων εντός του ιερού τούτου της οικογενείας ασύλου».³⁰

Πότε το άσυλο παραβιάζεται;

*με την είσοδο ή παραμονή τρίτου στην κατοικία, χωρίς τη γνώση ή παρά τη θέληση του κατόχου της κατοικίας. Στην έννοια της εισόδου περιλαμβάνεται, όχι μόνο η είσοδος ανθρώπου, αλλά και κάθε επέμβαση στην ιδιωτικότητα της κατοικίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας παρέμβασης είναι η μυστική εγκατάσταση μικροφώνου σε κατοικία.

Βέβαια, ο παράνομος χαρακτήρας της παραβίασης του ασύλου αίρεται, αν ο κάτοχος της κατοικίας παράσχει τη συγκατάθεσή του(ρητή ή σιωπηρή) **Ad hoc** **Ο**πλήρη **Ο**εν συνειδήσει των πράξεών του.³¹

*με την παρεμπόδιση του ενοίκου να εισέλθει στην κατοικία του. Αντιθέτως, η παρακώλυση της εξόδου του συνιστά προσβολή της προσωπικής του ελευθερίας και της ελεύθερης κίνησης και κυκλοφορίας και όχι παραβίαση του οικιακού ασύλου.³²

*με τη βίαιη αποβολή του ατόμου από την κατοικία του.³³

Με το άσυλο της κατοικίας δεν πρέπει να συγχέεται:

- 1) *Η διπλωματική ασυλία* (=το απαραβίαστο του κτιρίου της αποστολής και της κατοικίας του διπλωματικού αντιπροσώπου). Δεν πρόκειται για ατομικό δικαίωμα αλλά για προνόμιο του κράτους.
- 2) *Το πανεπιστημιακό άσυλο* (=περιορισμός της διοίκησης να επεμβαίνει και να παίρνει αστυνομικά ή άλλα διοικητικά μέτρα στους πανεπιστημιακούς χώρους, χωρίς την άδεια των πανεπιστημιακών αρχών). Ρυθμίζεται στον νόμο 1268/1982 για τη «δομή και λειτουργία των Α.Ε.Ι.» και είναι αρμοδιότητα, όχι δικαίωμα.³⁴
- 3) *Η προστασία της ιδιοκτησίας*, η οποία στρέφεται γύρω από τον κύριο και μόνο. Αντικείμενό της είναι η εμπράγματη έννομη σχέση της κυριότητας, ενώ στην περίπτωση του ασύλου αντικείμενο προστασίας είναι η προσωπική ελευθερία του κάθε κατόχου.

***Η στενή σχέση ιδιοκτησίας-ασυλίας³⁵ διαφαίνεται ιδίως στις περιπτώσεις αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, επίταξης και γενικότερα στο πλαίσιο μιας σύμφωνης με το Σύνταγμα προσβολής της ιδιοκτησίας. Εν προκειμένω, πρόκειται για βίαιη αποβολή του προσώπου από την κατοικία του, γεγονός που θίγει και το άσυλο

²⁹ ετυμολογικά: άσυλο< α (στερητικό)+συλάω-ω(=λαφυραγωγώ, αφαιρώ, αρπάζω)

³⁰ Καμίνης, όπ.παρ., σελ.67

³¹ Τσίρης, όπ.παρ.,σελ.70

³² Τσίρης, όπ.παρ.,σελ.68

³³ Δαγτόγλου, όπ.παρ.,σελ.336-337

³⁴ Δαγτόγλου, όπ.παρ.,σελ.334-335

³⁵ Τσίρης, όπ.παρ.,σελ.69

καταρχήν³⁶. Εντούτοις, σε εφαρμογή τίθενται οι ειδικές διατάξεις περί προστασίας της κυριότητας και οι γενικές περί προστασίας της κατοικίας.³⁷

- 4) Το διεκδικητικό δικαίωμα της κατοικίας του άρθρου 21, παράγραφος 4 του Συντάγματος³⁸. Το άρθρο 9 αναφέρεται στο αμυντικό δικαίωμα της κατοικίας, το οποίο είναι λογικώς επόμενο του διεκδικητικού και του οποίου η προστατευτική ισχύς είναι πληρέστερη³⁹.
- 5) Το δικαίωμα του ιδιωτικού και οικογενειακού βίου.⁴⁰ Εκτός από νοηματική συνάφεια, υπάρχει και σύνδεση στο ίδιο το κείμενο του Συντάγματος. Και τα δύο κατοχυρώνονται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 9, στα εδάφια α' και β'. Μεταξύ τους, υπάρχει σχέση γενικού(έννοια γένους: ο ιδιωτικός βίος) προς ειδικού(έννοια είδους: κατοικία και άσυλο). Το οικιακό άσυλο είναι μία πτυχή του ιδιωτικού βίου, χωρίς αυτό να θίγει την αυτοτέλεια των δύο δικαιωμάτων. Η παραβίαση του οικιακού ασύλου συνιστά πάντα και παραβίαση της ιδιωτικής ζωής, ενώ το αντίστροφο δεν ισχύει πάντοτε.⁴¹ Και αυτό, γιατί εκδηλώσεις προστατευόμενες βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 1, εδάφιο β' παρατηρούνται και εκτός του χώρου της κατοικίας.⁴² Γενικά, η ιδιωτική ζωή περιλαμβάνει καθετί που αφορά -την υγεία,- τη θρησκεία, -την οικογενειακή ζωή, -την ερωτική ζωή, -τις διαπροσωπικές σχέσεις, -την οικονομική κατάσταση κλπ. Για να γίνει πιο σαφής η διάκριση σε πρακτικό επίπεδο, χρήσιμο θα ήταν το εξής παράδειγμα:

Ο Α εισέρχεται κρυφά στο σπίτι του Β και τοποθετεί κάμερα στον τοίχο, για να παρακολουθεί την καθημερινή ζωή του Β.

-Η είσοδος χωρίς τη γνώση του Β αποτελεί την αρχική προσβολή του οικιακού ασύλου. Εμβάθυνση της αρχικής αυτής προσβολής είναι η τοποθέτηση της κάμερας. -
-Η παρακολούθηση, όμως, αυτή καθεαυτή βλάπτει την ιδιωτική ζωή του Β και όχι το άσυλο της κατοικίας.⁴³ Πρόκειται για συρροή δικαιωμάτων, όπου το άρθρο 9, παράγραφος 1, εδάφιο α' υπερισχύει του εδαφίου β', ως ειδικότερο.

³⁶ Εδώ έχουμε θεσμική προσαρμογή του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας, το οποίο ασκείται στο πλαίσιο θεσμού, όπως είναι η αναγκαστική απαλλοτρίωση και η επίταξη. Μεταξύ τους υφίσταται αιτιώδης συνάφεια, δηλαδή συνάντηση σε ένα κοινό αντικειμενικό στοιχείο, η οποία καθιστά επιτρεπτή και ανεκτή, εν τέλει, την συρρίκνωση του δικαιώματος. Ο περιορισμός είναι επομένως νόμιμος, απαραίτητος για τη σωστή λειτουργία του θεσμού και δεν αποτελεί προσβολή.

³⁷ Είναι γενικές, γιατί προστατεύουν όχι μόνο τον κύριο αλλά οποιονδήποτε διαμένει στην κατοικία, όποια και αν είναι η νομική του ιδιότητα.

³⁸ Το άρθρο 21, παρ.4¹ του Σ: «η απόκτηση κατοικίας από αυτούς που τη στερούνται ή που στεγάζονται ανεπαρκώς αποτελεί αντικείμενο ειδικής φροντίδας του Κράτους». Εδώ, ως διεκδικητικό δικαίωμα, η κατοικία νοείται με την έννοια του υλικού αγαθού, απαραίτητου για την υπόσταση του ανθρώπου. Ενώ ως αμυντικό δικαίωμα, η κατοικία γίνεται αντιληπτή υπό την έποψη του χώρου όπου δεν είναι δυνατή η παραβίαση(άσυλο).

³⁹ Διότι το μεν διεκδικητικό αφορά το κράτος και την ειδική μέριμνα που αυτό οφείλει να επιδείξει, το δε αμυντικό στρέφεται κατά κινδύνων προερχόμενων και από την κρατική και από την ιδιωτική εξουσία, αφορά δηλαδή και το κράτος και τους ιδιώτες.

⁴⁰ Στην πραγματικότητα, η ιδιωτική και η οικογενειακή ζωή αποτελούν δύο ξεχωριστά δικαιώματα, αλλά εξετάζονται μαζί ως μια νοηματική ενότητα.

⁴¹ Παραράς, *όπ.παρ.*, σελ.179 και Τσίρης, *όπ.παρ.*, σελ.67

⁴² Καμίνης, *όπ.παρ.*, σελ.65

⁴³ Γενικά, δεν προσβάλλουν το άσυλο της κατοικίας όσες παρεμβάσεις στην οικία δεν σχετίζονται με την είσοδο ή την έξοδο ανθρώπων (π.χ. οπτικοακουστική παρακολούθηση, θόρυβοι...)

ΜΟΡΦΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ: Η ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ ΕΡΕΥΝΑ

Μια ειδικότερη μορφή παραβίασης του ασύλου της κατοικίας είναι η κατ' οίκον έρευνα. Τι ακριβώς είναι η κατ' οίκον έρευνα;

Είναι η αναζήτηση προσώπων ή πραγμάτων σε μία ,κατά την έννοια του άρθρου 9, κατοικία, ανεξαρτήτως της συγκατάθεσης του εν-οίκου(=του κατόχου της κατοικίας).⁴⁴

Καταρχήν, καμία έρευνα δε γίνεται σε κατοικία, αφού η κατοικία του καθενός είναι άσυλο, σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 1, εδάφιο α'. Η απαγόρευση αυτή, όμως, σε καμία περίπτωση δε μπορεί να θεωρηθεί απόλυτη, γιατί έτσι το άσυλο της κατοικίας θα γινόταν και άσυλο της παρανομίας.⁴⁵ Θα αποτελούσε καταφύγιο του ατόμου, πλήρως προστατευμένο από την κρατική εξουσία και γενικώς αποκομμένο από την ισχύ της έννομης τάξης. Είναι αυτονόητο, επομένως, ότι η απαγόρευση αυτή είναι σχετική. Τελεί υπό την επιφύλαξη του νόμου αλλά πάντοτε με την παρουσία δικαστικών εκπροσώπων. Έτσι, με τη διπλή αυτή εγγύηση, περιορίζεται το δικαίωμα του ασύλου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η διαδικασία κατεδάφισης αυθαίρετων κτιρίων κατά τον Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό διακρίνεται από την κατ' οίκον έρευνα. Σχετική είναι η γνωμοδότηση 15/8.3.1974,⁴⁶ όπου διαπιστώνεται ότι η κατεδάφιση αυθαίρετου – ακόμα και αν περιλαμβάνει την είσοδο στην οικία- όχι μόνο δεν αποτελεί κατ' οίκον έρευνα, αφού δεν αποσκοπεί στην αναζήτηση, αλλά δεν συνιστά καν παραβίαση του οικιακού ασύλου. Και αυτό γιατί η είσοδος «αποτελεί το αναγκαίον προς εκπλήρωσιν του υπό του νόμου υπαγορευόμενου της κατεδαφίσεως σκοπού».

---

⁴⁴ Δαγτόγλου, όπ.παρ., σελ.340
και Καμίνης, όπ.παρ.,σελ.67

⁴⁵ Δαγτόγλου, όπ.παρ.,σελ.339

⁴⁶ Γνωμοδότηση 15/8.3.1974 στο Νομικό Βήμα 1974(σελ.873-874)

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΣΥΛΟΥ

ΤΟ, ΚΑΤ' ΕΞΑΙΡΕΣΗ, ΕΠΙΤΡΕΠΤΟ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η κατοικία είναι άσυλο, άρα καταρχήν απαγορεύεται η κατ' οίκον έρευνα. Η έρευνα κατ' εξαίρεση μόνο, επιτρέπεται βάσει του άρθρου 9, παραγράφου 1, εδαφίου γ.⁴⁷ Δύο είναι οι προϋποθέσεις της θεμιτής, της νόμιμης κατ' οίκον έρευνας:

1. Ο νόμος, με καθορισμό των περιπτώσεων («όταν..») και της διαδικασίας («όπως..»)
2. Η παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας.

Τότε μόνο περιορίζεται νόμιμα το δικαίωμα του ασύλου. Αν δεν συντρέχουν και οι δύο προϋποθέσεις σωρευτικά, η έρευνα είναι παράνομη, αυθαίρετη και συνιστά παραβίαση του οικιακού ασύλου.

Η ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ είναι η επιφύλαξη του νόμου.⁴⁸ Ως νόμος νοείται κάθε διάταξη κανόνα δικαίου, ακόμη και αν δεν έχει ψηφιστεί από τη Βουλή. Αρκεί και κανονιστική πράξη της διοίκησης που έχει εκδοθεί στα πλαίσια νομοθετικής εξουσιοδότησης. Ο όρος νόμος νοείται υπό την ουσιαστική του έννοια, όχι την τυπική.

Η επιφύλαξη αυτή σημαίνει πως ο κοινός νομοθέτης, με την εξουσιοδότηση⁴⁹ του συντακτικού στο άρθρο 9, είναι ελεύθερος να νομιμοποιήσει οποιαδήποτε παραβίαση του οικιακού ασύλου; Όχι. Ο κοινός νομοθέτης υποχρεούται να κινείται μέσα στο αυστηρό πλαίσιο που χαράσσουν → η αρχή της αναλογικότητας⁵⁰ → η αρχή προστασίας του πηρύνα του δικαιώματος.⁵¹

Δηλαδή: ο νομοθέτης είναι ελεύθερος να επιτρέψει την επέμβαση στην οικία (αφηρημένα-ad hoc), μόνο στις περιπτώσεις και στο μέτρο που αυτό επιβάλλεται για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου σκοπού. Δεν είναι εξουσιοδότηση εν λευκώ, αλλά έχει την έννοια της θεσμικής προσαρμογής.⁵² Η υπέρβαση του απολύτως αναγκαίου είναι αυθαίρετη και αντίθετη στο δίκαιο.

Επιπλέον, ο νομοθέτης δεν δικαιούται να αλλοιώσει τη φύση και την ουσία του δικαιώματος. Πηρύνας του οικιακού ασύλου είναι η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και η προσωπική ελευθερία του ατόμου, εντός του ιδιωτικού

⁴⁷ Σ.9.παρ.1,εδ.γ': καμία έρευνα δεν γίνεται σε κατοικία, παρά μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος και πάντοτε με την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας.

⁴⁸ Μάνεσης, όπ.παρ.,σελ.157

⁴⁹ Δημητρόπουλος, όπ.παρ.,σελ.216, παρ.423: «είναι εξουσιοδότηση εξαιρετική, με την έννοια ότι ο κοινός νομοθέτης εξουσιοδοτείται να εισάγει εξαίρεσεις από την αρχή της απαγόρευσης της έρευνας».

⁵⁰ Βλ. άρθρο 25, παρ.1^η, εδ.δ' : «οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας».

⁵¹ Χρυσόγονος, όπ.παρ.,σελ.232

⁵² Δημητρόπουλος, όπ.παρ.,σελ.216, παρ.423: «ο κοινός νομοθέτης μπορεί να επιλέγει... εξαίρεσεις του ασύλου...μόνο στις περιπτώσεις εκείνες, στις οποίες η παραβίαση του ασύλου, όχι απλά διευκολύνει, αλλά είναι απολύτως απαραίτητη για την για την υπόσταση του θεσμού ή της έννομης σχέσης και κατά το μέτρο που αυτό είναι αναγκαίο. Όταν δηλαδή το δικαίωμα και ο θεσμός συναντιούνται στο κοινό αντικειμενικό στοιχείο της «κατοικίας». Για παράδειγμα, η αναγκαστική εκτέλεση απαιτεί την είσοδο του δικαστικού επιμελητή στην κατοικία του καθ' ου η εκτέλεση(αιτιώδης συνάφεια).

φυσικού του χώρου.⁵³ Καλείται και σεβασμός των γενικών «περιορισμών των περιορισμών» των ατομικών δικαιωμάτων.

Ποιοι νόμοι προβλέπουν την κατ' οίκον έρευνα;
↳ 253-256 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας
↳ 929 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας
↳ 11 του Κώδικα Είσπραξης Δημόσιων Εσόδων
↳ 703/1977

ΤΟ ΑΡΘΡΟ 253⁵⁴ ΤΟΥ Κ.Π.Δ. αναφέρεται στις προϋποθέσεις(το «όταν»)της έρευνας. Προβλέπεται i)στο πλαίσιο της ανάκρισης
ii)επί κακουργημάτων και πλημμελημάτων
iii)και αν μπορεί δικαιολογημένα να υποτεθεί πως μόνο με το μέσο αυτό είναι δυνατή η πραγμάτωση του σκοπού.

Γιατί δεν προβλέπεται και επί πταισμάτων;

-Διότι ο χαμηλός βαθμός αξιοποίησης του πταισματος θα ήταν δυσανάλογος προς την υψηλού βαθμού επέμβαση στην ιδιωτικότητα του παρανομούντος που περικλείεται στην κατ' οίκον έρευνα, πράγμα που θα προσέκρουε στην αρχή της αναλογικότητας.

-Είναι αυτονόητο, βέβαια, ότι έρευνα σε δημόσια μέρη είναι επιτρεπτή και επί πταισμάτων, διότι το άρθρο 253 καλύπτει μόνο την έρευνα σε κατοικία, δηλαδή σε μη δημόσιο, ιδιωτικό χώρο. Σχετική είναι η γνωμοδότηση του αντιεισαγγελέα Β. Σακελλαρίου, ο οποίος κατέληξε στο ότι είναι «επιτρεπτή αδιακρίτως επί πταισματικών παραβάσεων η ενέργεια ερευνών εις δημοσίους τόπους». Συγκεκριμένα, η υπόθεση αφορούσε την έρευνα σε ένα κατάστημα ,ανοιχτό, για την ανακάλυψη θηραματικών ζώων και πτηνών φονευμένων ή σε αιχμαλωσία και το επιτρεπτό ή μη της έρευνας αυτής. Ο συλλογισμός είχε ως εξής:

-τα καταστήματα, κατά τις καθορισμένες ώρες εργασίας, είναι δημόσιοι τόποι, άρα δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις 253επ. του Κ.Π.Δ., οι οποίες αναφέρονται σε έρευνα κατ' οίκον, δηλαδή σε ιδιωτικό(=μη δημόσιο) χώρο. Άρα, η έρευνα στα καταστήματα είναι ελεύθερη είτε γίνεται προς κατάσχεση, είτε προς βεβαίωση εγκλήματος, ανακάλυψη της αλήθειας, σύλληψη δραστών, αποκατάσταση της ζημίας.

-όταν όμως τα καταστήματα παύουν να είναι δημόσιοι τόποι, δηλαδή όταν α)διακόπτεται κάθε συναλλαγή, β)απομακρύνονται όλοι οι πελάτες και γ)κλείνουν οι

⁵³ Τσίρης, όπ.παρ.,σελ.80-82

⁵⁴ άρθρο 253 Κ.Π.Δ:Προϋποθέσεις για τη διενέργεια έρευνας.

Αν διεξάγεται ανάκριση για κακούργημα ή πλημμέλημα, έρευνα διενεργείται όταν μπορεί βάσιμα να υποτεθεί ότι η βεβαίωση του εγκλήματος, η αποκάλυψη ή η σύλληψη των δραστών ή τέλος η βεβαίωση ή η αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί ή να διευκολυνθεί μόνο με αυτήν.

πόρτες, τότε καθίστανται ιδιωτικά μέρη(=κατοικία) και εφαρμόζονται τα άρθρα 253επ. του Κ.Π.Δ. περί της κατ' οίκον έρευνας. Συνεπώς, αποκλείεται η διένεργεια έρευνας σε αυτά για πταίσμα, όπως είναι και η παράβαση «των περί θήρας διατάξεων».

-Ακόμη όμως και για τα κακουργήματα και τα πλημμελήματα, που αποτελούν σοβαρότατες κολάσιμες πράξεις, απαιτείται πάντα μετά λόγου έρευνα, δηλαδή εύλογη αντιστοιχία μέσου(έρευνας)- σκοπού(βεβαίωση, αποκάλυψη, σύλληψη, αποκατάσταση). Έτσι, αν διαπιστωθεί πως ο ίδιος σκοπός μπορεί να επιτευχθεί και με άλλα, ηπιότερα μέσα, τότε η έρευνα δεν είναι επιτρεπτή. Το εύλογο ή όχι της διεξαγωγής της έρευνας εναπόκειται στην κρίση του ανακρίνοντος.⁵⁵

Αναγκαίο είναι η έρευνα να γίνεται στο πλαίσιο της ανάκρισης. Άρα, δεν επιτρέπεται έρευνα προς ανακάλυψη ενός πιθανολογούμενου εγκλήματος, για το οποίο δεν έχει καν αρχίσει ανάκριση, προανάκριση ή κύρια ανάκριση (είτε κατόπιν παραγγελίας του εισαγγελέα είτε αυτεπαγγέλτως υπό των επί της ανακρίσεως υπαλλήλων, βλέπε άρθρα 243⁵⁶ και 251⁵⁷ Κ.Π.Δ.) Είναι σαφές, επομένως, πως η έρευνα απαγορεύεται, προτού αρχίσει η ανάκριση.⁵⁸

Μετά το πέρας, όμως, της ανάκρισης;

Με μία πρώτη ανάγνωση του άρθρου 253 και προσηλωμένος στο γράμμα, μπορεί να υποθέσει κανείς πως μόνο κατά τη διάρκεια της ανάκρισης είναι θεμιτή η κατ' οίκον έρευνα.

Όμως, από το άρθρο 254παρ.1⁵⁹ του Κ.Π.Δ., όπου αναφέρεται ως περίπτωση νυκτερινής έρευνας η επικείμενη σύλληψη προσώπου διωκόμενου νόμιμα (δηλαδή και κατόπιν καταδικαστικής απόφασης), συνάγεται επιχείρημα υπέρ της αντίθετης άποψης, με την οποία είναι σύμφωνη και η γνωμοδότηση εισαγγελέα Άρτης, η 538/1977.⁶⁰ Συγκεκριμένα, το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε η εν λόγω γνωμοδότηση είναι ότι «δεν αντίκειται εις το άρθρο 9 του Συντάγματος, ως επιτρεπόμενη καθ' ερμηνεία των οικείων διατάξεων του Κ.Π.Δ., η κατ' οίκον έρευνα προς σύλληψιν του καταδικασθέντος και προκειμένου να εκτελεσθή η καταγνωσθείσα ποινή».

Αφού επιτρέπεται η έρευνα ως ανακριτική πράξη, όπου κυριαρχεί η πιθανολόγηση (το έλασσον), είναι λογικό να επιτρέπεται και ως τρόπος εκτέλεσης αποφάσεων, όπου κυριαρχεί η βεβαιότητα (το μείζον). Ο λόγος που ο νομοθέτης προβλέπει την έρευνα στο ανακριτικό στάδιο («αν διεξάγεται ανάκριση...») είναι ότι η ανάγκη της έρευνας εμφανίζεται συχνότερα κατά την ανάκριση και κατά το στάδιο αυτό υπάρχει μεγαλύτερος δισταγμός περί του επιτρεπτού ή μη της έρευνας. Άρα, κατ' οίκον έρευνα επιτρέπεται και προς σύλληψη του καταδικασθέντος για να εκτελεστεί η εις

⁵⁵ Τσίρης, όπ.παρ.,σελ.90

⁵⁶ 243παράγρ.2^η Κ.Π.Δ: Αν από την καθυστέρηση απειλείται άμεσος κίνδυνος ή αν πρόκειται για αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα, όλοι οι κατά τα άρθρα 33 και 34 ανακριτικοί υπάλληλοι είναι υποχρεωμένοι να επιχειρούν όλες τις προανακριτικές πράξεις που είναι αναγκαίες για να βεβαιωθεί η πράξη και να ανακαλυφθεί ο δράστης, έστω και χωρίς προηγούμενη παραγγελία του εισαγγελέα...

⁵⁷ 251 Κ.Π.Δ: Ο ανακριτής και οι ανακριτικοί υπάλληλοι που αναφέρονται στα άρθρα 33 και 34, όταν λάβουν παραγγελία του εισαγγελέα, και στις περιπτώσεις του άρθρου 243 παρ.2 αυτεπαγγέλτως, οφείλουν...να διεξάγουν έρευνες...

⁵⁸ Τσίρης, όπ.παρ.,σελ.89

⁵⁹ 254παρ.1^η Κ.Π.Δ: Η νυκτερινή έρευνα σε κατοικία επιτρέπεται .. αν πρόκειται να συλληφθεί πρόσωπο που διώκεται νόμιμα...

⁶⁰ Γνωμοδότηση εισαγγελ. Άρτης, 538/1977 σε ΤοΣ 1978(σελ.221-224)

βάρους του απόφαση καθώς και προς κατάσχεση πραγμάτων, κατόπιν αμετάκλητης δικαστικής απόφασης. Αλλιώς, θα δινόταν στον δράστη-καταδικασθέντα η δυνατότητα παρακώλυσης της εκτέλεσης της απόφασης, μετατρέποντας το άσυλο της κατοικίας σε άσυλο της παρανομίας.

Ορθή είναι, κατά συνέπεια, η τελολογική-διασταλτική ερμηνεία του άρθρου 253, ως προς το χρονικό σημείο της έρευνας.

Εκτός από τις γενικές προϋποθέσεις του 253, ισχύουν και κάποιες επιπρόσθετες, οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 254,⁶¹ όταν πρόκειται για νυχτερινή κατ' οίκον έρευνα. Στην παράγραφο 1 απαριθμούνται περιοριστικά οι τέσσερις περιπτώσεις επιτρεπτού της νυχτερινής κατ' οίκον έρευνας, και στην 2 ορίζεται η διάρκεια της νύχτας.

Συγκεκριμένα, **οι τέσσερις περιπτώσεις νυκτερινής έρευνας** είναι οι εξής:

- ❖ Αν πρόκειται να συλληφθεί πρόσωπο που διώκεται νόμιμα. Δηλαδή, αν έχει εκδοθεί εις βάρος του ένταλμα συλλήψεως ή προφυλακίσεως και η έρευνα γίνεται ακριβώς για αυτόν τον σκοπό (και όχι για άλλη έρευνα).
- ❖ Αν πιαστεί αυτόφωρα να κάνει κακούργημα ή πλημμέλημα. Σε αυτήν την περίπτωση, δεν απαιτείται διεξαγωγή ανάκρισης. Μόνο έγκυρη υποβολή εγκλήσεως, αν το έγκλημα είναι κατ' έγκληση διωκόμενο.
- ❖ Αν παίζονται επαγγελματικά τυχερά παιχνίδια ή ασκείται επαγγελματικά ακολασία

**Τι είναι τυχερά παιχνίδια;

Είναι «τα δια παιγνιοχάρτων, ή πεσσών ενεργούμενα εξ ων το αποτέλεσμα εξαρτάται αποκλειστικώς εκ της τύχης. Και ως επί το πλείστον, κάθε τεχνικόν ή μικτόν παίγνιον»⁶².

**Πότε απαγορεύονται;

Σύμφωνα με τη γνωμοδότηση 45/22.12.1953,⁶³ η διενέργεια τυχερών παιχνιδιών σε ιδιωτική οικία είναι απαγορευμένη και ποινικά κολάσιμη, υπό δύο προϋποθέσεις:

---

⁶¹ 254 του Κ.Π.Δ.: 1. Η νυχτερινή έρευνα σε κατοικία επιτρέπεται στις παρακάτω περιπτώσεις και μόνο στον εισαγγελέα, στον ανακριτή, στους ειρηνοδίκες ή στους πταισματοδίκες και, αν αυτοί δεν υπάρχουν ή κωλύονται, στους αξιωματικούς της χωροφυλακής και της αστυνομίας πόλεων:

α) αν πρόκειται να συλληφθεί πρόσωπο που διώκεται νόμιμα

β) αν κάποιος συλλαμβάνεται επ' αυτοφώρω να διαπράττει μέσα στην κατοικία κακούργημα ή πλημμέλημα

γ) αν γίνεται συγκέντρωση σε κατοικία που παίζονται κατ' επάγγελμα τυχερά παιχνίδια ή η κατοικία χρησιμοποιείται ως τόπος κατ' επάγγελμα ακολασίας

δ) αν πρόκειται για χώρους που είναι σ' όλους προσιτοί τη νύχτα.

2. Η διάρκεια της νύχτας ορίζεται: από τις 8 το βράδυ ως τις 6 το πρωί για το διάστημα από την 1^η

Οκτωβρίου έως τις 31 Μαρτίου, και από τις 9 το βράδυ έως τις 5 το πρωί για το διάστημα από την 1^η

Απριλίου έως τις 30 Σεπτεμβρίου.

⁶² Γνωμοδότηση 21/1973 σε ποινικά χρονικά 1973(404-405 σελ.)

- I. Αν η ιδιωτική οικία έχασε την ιδιωτικότητά της, μεταβαλλόμενη σε κέντρο προσιτό στο κοινό
- II. Αν η διενέργεια τυχερών παιχνιδιών γίνεται κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια και όχι προς απλή ψυχαγωγία

Σε κάθε άλλη περίπτωση, τα τυχερά παιχνίδια επιτρέπονται.

Για την κατ' οίκον έρευνα, απαιτούνται τα εξής τρία στοιχεία:

- Της συγκέντρωσης-συνάθροισης(περισσότερα από 2 άτομα)
- Της διεξαγωγής τυχερών παιχνιδιών απαγορευμένων
- Της κατ' επάγγελμα διεξαγωγής τους (δηλαδή προς βιοπορισμό)

Και ως προς τα τρία, δεν αρκεί η απλή υπόνοια. Απαιτείται βεβαιότητα, αλλιώς θα είχαμε ανεπίτρεπτη παραβίαση ατομικού δικαιώματος.

- ❖ Σε χώρους προσιτούς σε όλους. Είναι άστοχη και περιττολογία, διότι οι χώροι αυτοί δεν αποτελούν « κατοικία» του άρθρου 9, άρα δεν υπάγονται στην κατ' οίκον έρευνα.⁶⁴

Στα 255⁶⁵,256,258 του Κ.Π.Δ. ορίζονται οι διατυπώσεις και ο τρόπος διεξαγωγής (το «πώς») της έρευνας. Συγκεκριμένα, γίνεται λόγος για

- ➔ Τα δικαιούμενα πρόσωπα
- ➔ Την παραβίαση της πόρτας, αν αυτή είναι κλειστή και ο ένοικος αρνείται να την ανοίξει
- ➔ Την έκθεση που δίνεται στον έν-οικο, κατόπιν προφορικής αίτησης

Και βέβαια, η έρευνα πρέπει να γίνεται όσον το δυνατόν πιο διακριτικά και ανώδυνα για τον ένοικο. Βάσει της αρχής της αναλογικότητας, απαγορεύεται για κάθε περιττή δημοσιότητα κατά την έρευνα στην κατοικία.

Όσον αφορά το *δικηγόρο του δράστη*, σύμφωνα με το άρθρο 49,παράγρ.3 του ν.δ.3026/54 του Κώδικος Δικηγόρων, έρευνες (253 ΚΠΔ) κατ' οίκον ή στο γραφείο καθώς και σωματικές έρευνες και κατασχέσεις εγγράφων(261 ΚΠΔ) απαγορεύονται, εφόσον ο δικηγόρος είναι πληρεξούσιος ή συνήγορος του κατηγορουμένου. Άρα, η απαγόρευση αυτή-που διασφαλίζει το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα υπεράσπισης του κατηγορουμένου- ισχύει μόνο όσο ο δικηγόρος είναι πληρεξούσιος ή συνήγορος, όχι «εις το διηνεκές». Μετά τη δίκη και την αμετάκλητη καταδίκη, η

---

⁶³ Γνωμοδότηση 45/22.12.1953 σε ποιν.χρ.1954(σελ.40)

⁶⁴ Τσίρης, όπ.παρ.,σελ.92

⁶⁵ 255 του Κ.Π.Δ.: Διατυπώσεις για την έρευνα σε κατοικία.1. Όποιος στις περιπτώσεις των άρθρων 253 και 254 ενεργεί την έρευνα σε κατοικία προσλαμβάνει και άλλον ανακριτικό υπάλληλο, με τον οποίο συμπράττει, εκτός αν αυτός έχει προσληφθεί σύμφωνα με το άρθρο 150. Αν βρει την πόρτα κλειστή και ο ένοικος αρνείται να την ανοίξει, μπορεί να την παραβιάσει παρουσία του ανακριτικού υπαλλήλου με τον οποίο συμπράττει,

2. Αν την έρευνα την ενεργούν αξιωματικός ή υπαξιωματικός της χωροφυλακής ή αξιωματικός της αστυνομίας πόλεων, ως δεύτερος ανακριτικός υπάλληλος προσλαμβάνεται δικαστικός λειτουργός, αν υπάρχει στον τόπο όπου πρόκειται να γίνει η έρευνα, διαφορετικά, προσλαμβάνεται ο πρόεδρος της κοινότητας.

3. Αντίγραφο της έκθεσης για την έρευνα δίνεται ατελώς στον ένοικο της κατοικίας όπου έγινε αυτή, με προφορική αίτησή του.

256 του Κ.Π.Δ.: Τρόπος διεξαγωγής. Στις έρευνες των κατοικιών πρέπει να αποφεύγεται με επιμέλεια κάθε περιττή δημοσιότητα και κάθε ενόχληση των ενοίκων που δεν είναι απόλυτα αναγκαία. Πρέπει επίσης να καταβάλλεται μέριμνα για τη διαφύλαξη της υπόληψης και των ατομικών μυστικών που δεν έχουν σχέση με την πράξη της κατηγορίας, καθώς και να διεξάγεται η ενέργεια με κάθε ευπρέπεια και κοσμιότητα. Όποιος διεξάγει την έρευνα πρέπει να προσκαλεί τον ένοικο των διαμερισμάτων που θα ερευνηθούν να παρευρίσκεται κατά τη διεξαγωγή της. Σε περίπτωση απουσίας του, προσκαλείται να παρευρεθεί ένας γείτονας.

απαγόρευση χάνει την ισχύ της. Σε αυτό το συμπέρασμα κατέληξε και ο αντεισαγγελέας Σαρρέας, με τη γνωμοδότηση 434/15.7.1978,⁶⁶ δηλαδή στο ότι «η κατά τον Κώδικα περί Δικηγόρων απαγόρευσις ερεύνης εις χείρας δικηγόρου, όντος πληρεξουσίου ή συνηγόρου κατηγορουμένου, ισχύει καθ' ον χρόνον ούτος ασκεί την ιδιότητα αυτήν και ουχί εις το διηνεκές, οίον όταν ο καταδικασθείς απέδρασε των φυλακών και καταζητείται». Αλλιώς, δε θα ήταν δυνατή εν προκειμένω και η εφαρμογή του άρθρου 231⁶⁷ του Ποινικού Κώδικα περί υπόθαλψης εγκληματία. Προσοχή πρέπει να δοθεί στο άρθρο 254παράγρ.1, όπου σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος του δικαστικού λειτουργού, αρμόδια καθίστανται τα αστυνομικά όργανα. Η εξουσία αυτή που δίνεται στον αστυνομικό αντιβαίνει στο άρθρο 9 του Συντάγματος, το οποίο απαιτεί, σε κάθε περίπτωση, δικαστική σύμπραξη και έτσι, παραμένει ανεφάρμοστη ως αντισυνταγματική. Επομένως, η νυχτερινή έρευνα είτε διενεργείται παρουσία δικαστικού λειτουργού είτε δεν διενεργείται καθόλου. Σχετική είναι η γνωμοδότηση 11/10.6.1975⁶⁸, στην οποία ο αντεισαγγελέας Μουστάκης κατέληξε στο ότι « υπό ισχύν άρθρ.9 Συντάγματος είναι ανάγκη παραστάσεως εκπροσώπου δικαστικής εξουσίας κατά πάσαν περίπτωσιν- ανεφάρμοστον ήδη άρθρο 254παράγρ.1⁶⁹ και 255παράγρ.2⁷⁰ του Κ.Π.Δ.»

Ανάλογης συνταγματικότητας έχει έχει κριθεί και η διάταξη 929⁷¹ Κ.Πολ.Δικονομίας, όπου θεσπίζεται η εξουσία του δικαστικού επιμελητή (ως το 1972:κλητήρας) να μπαίνει στην κατοικία και γενικά να εισδύει στην οικία του καθ' ου η εκτέλεση. Δεν αρκεί η ύπαρξη του εκτελεστού τίτλου και η ιδιότητα του δικαστικού επιμελητή ως βοηθητικού οργάνου της δικαστικής εξουσίας. Το άρθρο 9, παράγρ.1, εδάφιο γ' επιβάλλει σε κάθε περίπτωση, τη σύμπραξη δικαστικού λειτουργού, με τον οποίο δε δύναται να εξομοιωθεί ο δικαστικός επιμελητής, καθώς ο τελευταίος στερείται ανεξαρτησίας –προσωπικής και-λειτουργικής. Όμοια συνταγματική ερμηνεία ακολουθούμε και στον Κ.Ε.Δ.Ε. στο άρθρο 11. Σχετική είναι η γνωμοδότηση 12/14.8.1975, όπου ο γνωμοδοτών αντεισαγγελέας Γεωργακόπουλος κατέληξε στο ότι «προς την κατ' οίκον έρευνα του άρθρου 9,παράγρ.1,εδάφ.γ' εξομοιούται και η κατά τις διατάξεις του άρθρου 929 Κ.Πολ.Δ. ενέργεια εκτελέσεως υπό δικαστικού επιμελητού δι' εισόδου εις οικίας, ανοίγματος θύρας, κεικλεισμένων επίπλων, δι' ερευνών κλπ. Αναγκαία και δια τας περιπτώσεις ταύτας η παρουσία εκπροσώπων δικαστικής αρχής...» Δικαστική παρουσία είναι, επομένως, απαραίτητη και σε ανακριτικά-ποινικά αλλά και σε εκτελεστικά-αστικά πλαίσια.⁷²

⁶⁶ Γνωμοδότηση 434/15.7.1978 σε πιν.χρ.1978 (σελ.650-651)

⁶⁷ 231 ΠΚ:1. Όποιος εν γνώσει ματαιώνει τη δίωξη άλλου για κακούργημα ή πλημμέλημα που διέπραξε ή την εκτέλεση της ποινής που του επιβλήθηκε ή του μέτρου ασφάλειας τιμωρείται...

2. Η υπόθαλψη μένει ατιμώρητη, αν ο υπαίτιος την τέλεσε υπέρ κάποιου οικείου του.

⁶⁸ Γνωμοδότηση 11/10.6.1975 σε ΝοΒ1975(σελ.823)

⁶⁹ 254παράγρ.1 ΚΠΔ: Η νυχτερινή έρευνα σε κατοικία επιτρέπεται...και μόνο στον εισαγγελέα, στον ανακριτή, στους ειρηνοδίκες ή στους πταισματοδίκες και, αν αυτοί δεν υπάρχουν ή κωλύονται, στους αξιωματικούς της χωροφυλακής και της αστυνομίας πόλεων...

⁷⁰ 255παράγρ.2 ΚΠΔ: Αν την έρευνα την ενεργούν αξιωματικός ή υπαξιωματικός της χωροφυλακής ή αξιωματικός της αστυνομίας πόλεων, ως δεύτερος ανακριτικός υπάλληλος προσλαμβάνεται δικαστικός λειτουργός, αν υπάρχει στον τόπο όπου πρόκειται να γίνει η έρευνα, διαφορετικά προσλαμβάνεται ο πρόεδρος της κοινότητας.

⁷¹ 929 Κ.Πολ.Δ.:1.Ο δικαστικός επιμελητής έχει την εξουσία, εφόσον το απαιτεί ο σκοπός της αναγκαστικής εκτέλεσης, να εισέρχεται στην κατοικία ή και σε κάθε άλλο χώρο που βρίσκεται στην κατοχή εκείνου κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση, να ανοίγει τις πόρτες και να κάνει έρευνες, καθώς και να ανοίγει κλειστά έπιπλα, σκευή ή δοχεία.

⁷² Τσίρης, όπ.παρ.,σελ.84, υποσημ.19

Σύμφωνα με τη γνώμη του εισαγγελέα Ηρακλείδη,⁷³ όμως, η εξουσία του δικαστικού επιμελητή να εισέρχεται στην οικία του καθ' ου η εκτέλεση και να ζητά τη συνδρομή της αρχής δεν προσκρούει στο άρθρο 9 του Συντάγματος. Γιατί; Ο δικαστικός επιμελητής είναι άμισθος δημόσιος υπάλληλος και ενεργεί προς εκτέλεση του τίτλου(918 Κ.Πολ.Δ.), δηλαδή της ήδη ληφθείσας από την δικαστική εξουσία απόφασης. Είναι και 1)όργανο και 2)εκπρόσωπος της δικαστικής εξουσίας. Θα ήταν, επομένως, περιττή η πρόσληψη και άλλου δικαστικού εκπροσώπου. Άλλωστε, ακόμα και αν ο δικαστικός επιμελητής θεωρηθεί απλώς βοηθητικό όργανο της δικαστικής εξουσίας, και όχι εκπρόσωπος, εν προκειμένω μόνο εκτελεί μια ειλημμένη απόφαση και δεν υπάρχει κίνδυνος κατάχρησης εξουσίας από την πλευρά του, κίνδυνο στην αποτροπή του οποίου αποσκοπεί το άρθρο 9, παράγρ.1, εδάφιο γ'. Με την μη ορθή αυτή άποψη συμφωνεί και η γνωμοδότηση 19/7.10.1975⁷⁴, δηλαδή ότι «κατά την εκτέλεσιν αποφάσεων των πολιτικών δικαστηρίων δεν είναι αναγκαία η παρουσία εκπροσώπου της δικαστικής αρχής».

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ είναι η παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας. Η κατ' οίκον έρευνα ενεργείται πάντοτε παρουσία δικαστικών λειτουργών, οι οποίοι περιβάλλονται με τις συνταγματικές (άρθρα 87-91) εγγυήσεις της ανεξαρτησίας –και προσωπικής –και λειτουργικής. Τέτοιοι είναι οι:ανακριτές, εισαγγελείς, αντιεισαγγελείς, ειρηνοδίκες, πταισματοδίκες.

Γιατί είναι αναγκαία η δικαστική παρουσία; Η δικαστική παρουσία αποσκοπεί στο να διασφαλίσει ότι η έρευνα θα διεξαχθεί εντός των ορίων που θέτουν το Σύνταγμα και οι νόμοι. Αποτελεί δηλαδή εγγύηση.

Πότε είναι αναγκαία η δικαστική παρουσία; Απαιτείται πάντοτε, ανεξάρτητα από -Το σκοπό της κατ' οίκον έρευνας(ανάκριση, αναγκαστική, διοικητική εκτέλεση) -Το χρόνο διεξαγωγής της έρευνας (ημέρα ή νύχτα, εργάσιμη ή αργία). Έτσι, ακόμη και αν ο νόμος δεν απαιτεί ρητά δικαστική σύμπραξη, αυτή θεωρείται απαραίτητη ως θεσπιζόμενη ευθέως από το Σύνταγμα.(9, παράγρ.1, εδ.γ').⁷⁵ Αυτό είναι σύμφωνο και με την αρχή της ελευθερίας που διαπερνά το σύστημα προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων σε ένα κράτος δικαίου(in dubio pro libertate)

Ας υποθεθεί το εξής περιστατικό: *άνδρες του λιμενικού σώματος ανεβαίνουν σε ιδιωτικό γιωτ, που ήταν αγκυροβολημένο σε μαρίνα του Ε.Ο.Τ., προκειμένου να ελέγξουν, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, αν αυτό διαθέτει τα απαραίτητα σωσσίβια και πυροσβεστικά μέσα. Ο ιδιοκτήτης του γιωτ τους απαγορεύει όμως την είσοδο σ' αυτό, επικαλούμενος τη συνταγματική προστασία του ασύλου της κατοικίας και την απουσία εκπροσώπου της δικαστικής εξουσίας.⁷⁶ Είναι νομικά ορθός ο ισχυρισμός του ιδιοκτήτη;*

-Το γιωτ είναι 1)περιφραγμένο και 2)μη ελεύθερα προσβάσιμο, άρα εμπίπτει στην έννοια της κατοικίας του άρθρου 9 του Συντάγματος. Επομένως, προστατεύεται ως άσυλο και «καμία έρευνα δε γίνεται...παρά μόνο και όπως ορίζει ο νόμος και πάντοτε με την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας». Καταρχήν, ο συλλογισμός του ιδιοκτήτη φαίνεται ορθός.

Εντούτοις, η απόλυτη διατύπωση του άρθρου 9 («καμία έρευνα..») δε γίνεται δεκτή στη θεωρία. Ο όρος «έρευνα», ερμηνευόμενος συσταλτικά, θεωρείται ότι αφορά τις

⁷³ Γνωμοδότηση, σε Αρμενόπουλο 1984(σελ.970επ)

⁷⁴ Γνωμοδότηση 19/7.10.1975 σε ΝοΒ 1975(σελ.1117)

⁷⁵ Μάνεσης, όπ.παρ.,σελ.160

⁷⁶ Βενιζέλος, όπ.παρ.,σελ.135

έρευνες στο πλαίσιο ανακρίσεων και αναγκαστικών εκτελέσεων .Αντίθετα, στις περιπτώσεις διοικητικής αστυνόμευσης, διοικητικών επιθεωρήσεων, ελέγχων αρκεί η νομοθετική πρόβλεψη και δεν απαιτείται δικαστική σύμπραξη. Η εποπτεία τήρησης της νομοθεσίας

-εργατικής

-υγειονομικής

-φορολογικής

-οικονομικής

-επαγγελματικής⁷⁷ γίνεται χωρίς δικαστικό λειτουργό. Και αυτό, γιατί οι έλεγχοι τέτοιου είδους αποτελούν συμφυή όρια του δικαιώματος του ασύλου που προβλέπει ρητώς ο νόμος⁷⁸ και επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον.⁷⁹

Τα παραπάνω, δηλαδή η έρευνα χωρίς δικαστική σύμπραξη αλλά πάντα στο πλαίσιο του νόμου και στο μέτρο του αναγκαίου, ισχύουν και όταν υπάρχει σκοπός πρόληψης ή αποτροπής δημόσιου κινδύνου(πχ.πυρκαγιά, πλημμύρα, κραυγή βοήθειας.⁸⁰).Σχετική είναι η γνωμοδότηση 10.1964 για τις ετοιμόρροπες οικοδομές και την αναγκαστική εκκένωση και κατεδάφιση.είναι σύμφωνη με το άρθρο 9;

-Καταρχήν, ένα ετοιμόρροπο ,που αποτελεί κίνδυνο όχι μόνο για τον ένοικο αλλά και για τους γείτονες και τους διαβάτες, δύσκολα θα μπορούσε να υποστηριχθεί πως χρήζει προστασίας του άρθρου 9.

-ακόμη όμως και αν θεωρηθεί πως πρέπει να προστατεύεται ως άσυλο, η βίαιη ενέργεια της αρχής επιτάσσεται από ισχυρότερο δημόσιο συμφέρον(και από το αληθινό συμφέρον του ενοίκου), γεγονός που την καθιστά σύννομη και αναγκαία και, σε καμία περίπτωση, δεν αποτελεί κατάχρηση εξουσίας.⁸¹

ΑΝΑΣΤΟΛΗ

Περιορισμό του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας αποτελεί και η αναστολή στην περίπτωση κήρυξης της χώρας σε «κατάσταση πολιορκίας» βάσει του άρθρου 48παράγρ.1 του Συντάγματος. Σε εφαρμογή τίθεται και ο νόμος 566/1977 περί «καταστάσεως πολιορκίας», σύμφωνα με τον οποίο η στρατιωτική αρχή μπορεί να ενεργεί κατ' οίκον έρευνες κατά την ημέρα και τη νύχτα, χωρίς την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η αναστολή του άρθρου 9, παραγρ.1, εδάφ.α' πρέπει να κριθεί ως απολύτως αναγκαία, για να λάβει χώρα (αρχή της αναλογικότητας).

⁷⁷ Χρυσογόνος, όπ.παρ.,σελ.233,Δαγτόγλου, σελ.344

⁷⁸ ο νόμος πρέπει να ορίζει το –πότε –πώς και –γιατί διεξάγονται. Με τρόπο γενικό και αντικειμενικό και πάντα εντός των πλαισίων της αναλογικότητας.

⁷⁹ αντίθετη η άποψη του Καμίνη: θεωρεί αθεμελίωτη τη θέση ότι δεν αποτελούν έρευνες-και άρα παρέλκει η παρουσία δικαστικού λειτουργού-οι διοικητικοί έλεγχοι και οι επιθεωρήσεις που διεξάγονται από τις αρμόδιες αρχές σε κατοικίες , προκειμένου να διαπιστωθεί αν τηρούνται οι χάριν του γενικού συμφέροντος κείμενες διατάξεις.

Βλ.και 1/22.3.1978 σε ποιν.χρονικά 1978(σελ.267)

⁸⁰ Δαγτόγλου, όπ.παρ.,σελ.344

⁸¹ Γνωμοδότηση 10/1964 σε Αρχείο Νομολογίας 1964(σελ.650)

ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Το άρθρο 9 ορίζει ότι «η κατοικία του καθενός είναι άσυλο». Κατοχυρώνει ρητώς το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας υπέρ, όχι μόνο των Ελλήνων, αλλά όλων όσων βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια, δηλαδή και των αλλοδαπών και των ανιθαγενών. Φορέας είναι κάθε πρόσωπο, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς του, αρκεί να είναι κάτοχος της κατοικίας. Κάθε ένοικος απολαμβάνει της προστασίας του άρθρου 9, είτε είναι ιδιοκτήτης είτε όχι⁸² (μισθωτής, φιλοξενούμενος κλπ).

Στην περίπτωση που στην κατοικία διαμένει μια οικογένεια, τίθεται το ερώτημα αν υποκείμενα του δικαιώματος του ασύλου είναι όλα τα μέλη, τόσο τα ενήλικα όσο και τα ανήλικα. Καταρχήν, το Σύνταγμα δεν προϋποθέτει τη συμπλήρωση ορισμένης ηλικίας για την ικανότητα αυτοπρόσωπης άσκησης θεμελιωδών δικαιωμάτων. Παρά ταύτα, απαιτείται η συμπλήρωση του δέκατου έτους της ηλικίας, με την οποία ο ανήλικος αποκτά περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα και αστική ευθύνη (128, 129, 917 ΑΚ.) Έτσι, όλα τα μέλη της οικογένειας, εφόσον βέβαια έχουν συμπληρώσει το δέκατο έτος της ηλικίας τους, είναι σε θέση να ασκήσουν αυτοπροσώπως το δικαίωμα που απορρέει από το άρθρο 9 του Συντάγματος.⁸³

Στους επαγγελματικούς χώρους, προστατεύονται τόσο οι εργοδότες όσο και οι εργαζόμενοι. Θα ήταν αδικαιολόγητη συρρίκνωση να προστατεύονται μόνο οι εργοδότες, και όχι οι εργαζόμενοι οι οποίοι χρησιμοποιούν το χώρο ως τόπο εργασίας, δηλαδή ως κατοικία⁸⁴.

Το δικαίωμα του ασύλου δύναται να ασκηθεί και από νομικά πρόσωπα (σωματεία, ανώνυμες εταιρείες κλπ.) καθώς και από ενώσεις χωρίς νομική προσωπικότητα (κόμματα, σύλλογοι κλπ.). εφόσον, βέβαια, σύμφωνα με τη φύση τους, είναι εφαρμόσιμο σε αυτά.

***Σε αυτό το σημείο, είναι διακριτή η ευρεία σύγχρονη έννοια του ασύλου. Αν ανατρέξει κανείς στο παρελθόν, θα διαπιστώσει πως το άσυλο κατοχυρώθηκε ως ατομικό δικαίωμα, χάριν της προσωπικής ασφάλειας του ανθρώπου. Σήμερα, έχει εξελιχθεί σε μορφή προσωπικής ελευθερίας που καλύπτει όχι μόνο τα άτομα ως μονάδες, αλλά και ως σύνολα.⁸⁵

ΟΙ ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ

Το άσυλο- η αμυντική διάσταση του δικαιώματος της κατοικίας – προστατεύει τον έν-οικο από κάθε είδους προσβολή, είτε από την κρατική είτε από την ιδιωτική εξουσία. Έχει α π ό λ υ τ η ενέργεια, έναντι όλων(erga omnes). Απαγορεύει δηλαδή, όχι μόνο στον αστυνομικό, αλλά και στον ιδιοκτήτη της οικίας να εισέλθει παράνομα σε αυτήν. Βέβαια, η προστασία του άρθρου 9 του Συντάγματος εξειδικεύεται με αντίστοιχους νόμους. Ακόμα όμως και αν δεν τιμωρείτο η παραβίαση του ασύλου με διατάξεις της κοινής νομοθεσίας, η προστασία που παρέχεται από το Σύνταγμα παραμένει πλήρης και απόλυτη.

⁸² βλ. και υποσημ. 15, σελ.3

⁸³ Τσίρης, όπ.παρ.,σελ.62

⁸⁴ Αντίθετη είναι η άποψη του Δαγτόγλου. Θεωρεί πως η επαγγελματική στέγη προστατεύει τον εργοδότη και μόνο. Σελ.338

⁸⁵ Μάνεσης, όπ.παρ.,σελ.156

Βέβαια, το άσυλο, όταν κατοχυρώθηκε για πρώτη φορά, αποσκοπούσε στην προστασία από την αυθαιρεσία της κρατικής εξουσίας και είχε ως αποδέκτες τους φορείς δημόσιας εξουσίας. Σύμφωνα με την παραδοσιακή νομική θεωρία, το άσυλο, ως ατομικό δικαίωμα, δεν ανέπτυξε άμεση τριτενέργεια, αλλά έμμεση.⁸⁶ Δηλαδή το κράτος ήταν υποχρεωμένο να το προστατεύει και οι σχετικοί νόμοι ερμηνεύονταν υπό πρίσμα της συνταγματικής κατοχύρωσης του ασύλου. Όλα αυτά, σήμερα, με τη θέσπιση του άρθρου 25⁸⁷, έχουν πάψει να υποστηρίζονται. Έχει γίνει δεκτή πλέον η ισχύς των συνταγματικών διατάξεων(θεσμών και δικαιωμάτων) στο σύνολο της έννομης τάξης.

ΟΙ ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφο 2: «οι παραβάτες της προηγούμενης διάταξης τιμωρούνται για παραβίαση του οικιακού ασύλου και για κατάχρηση εξουσίας και υποχρεούνται σε πλήρη αποζημίωση του παθόντος, όπως νόμος ορίζει».

Οι κυρώσεις διακρίνονται σε: α)ποινικές β)αστικές γ)πειθαρχικές.

Όσον αφορά την ποινική ευθύνη: ο παραβάτης του οικιακού ασύλου τιμωρείται για παραβίαση του οικιακού ασύλου και για κατάχρηση εξουσίας σφωρευτικώς.⁸⁸ Στον Ποινικό Κώδικα, οι σχετικές διατάξεις είναι τα άρθρα 239⁸⁹ και 241⁹⁰, που ανήκουν στο κεφάλαιο «εγκλήματα σχετικά με την υπηρεσία». Υποκείμενο του εγκλήματος του άρθρου 239(κατάχρηση εξουσίας) είναι μόνο ανακριτικός υπάλληλος, ενώ του 241(παραβίαση οικιακού ασύλου) είναι κάθε υπάλληλος, ο οποίος ενεργεί υπό την ιδιότητά του αυτή για την πραγμάτωση πράξης αναγόμενης στα καθήκοντά του ή υπό το πρόσχημα ανάλογης ενέργειας, έστω και μη ανακριτικός. Το άρθρο 241 αναφέρεται σε προσβολές από εκπροσώπους της αρχής. Αντίστοιχο άρθρο για τους ιδιώτες είναι το 334⁹¹(διατάραξη οικιακής ειρήνης).

Όσον αφορά την αστική ευθύνη: ο παραβάτης υποχρεούται σε πλήρη αποζημίωση, όπως νόμος ορίζει. Οι διατάξεις που εφαρμόζονται εδώ είναι οι 297,298,914,932 ΑΚ. Προεχόντως ευθύνεται ο υπάλληλος, το δημόσιο συντρεχόντως. Οι νομοθετικές διατάξεις που καταργούν την υπαλληλική ευθύνη έναντι του ζημιωθέντος και τη μειώνουν έναντι του κράτους υποχωρούν προ της συνταγματικής διάταξης του άρθρου 9,παράγραφο 2.⁹²

⁸⁶ Δαγτόγλου, όπ.παρ.,σελ.337

⁸⁷ 25, παράγρ.1, εδάφ.γ'...τα δικαιώματα αυτά ισχύουν και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών στις οποίες προσιδιάζουν...

⁸⁸ εν προκειμένω, δεν επιτρέπεται άρση του αδικού ένεκα προσταγής, κατά το άρθρο 21 ΠΚ.

⁸⁹ 239 του Π.Κ: Κατάχρηση εξουσίας: υπάλληλος στα καθήκοντα του οποίου ανάγεται η δίωξη ή η ανάκριση αξιόποινων πράξεων : α)αν μεταχειρίστηκε παρανόμως εκβιαστικά μέσα για να πετύχει οποιαδήποτε έγγραφη ή προφορική κατάθεση κατηγορουμένου, μάρτυρα ή πραγματογνώμονα..β)αν εν γνώσει του εξέθεσε σε δίωξη ή τιμωρία κάποιον αθώο ή παρέλειψε να διώξει κάποιον υπαίτιο ή προκάλεσε την απαλλαγή του από την τιμωρία..

⁹⁰ 241 του ΠΚ: παραβίαση οικιακού ασύλου: υπάλληλος, που χρησιμοποιώντας την υπαλληλική του ιδιότητα, εισέρχεται στην κατοικία άλλου χωρίς ο άλλος να το θέλει, εκτός από τις περιπτώσεις όπου το προβλέπει ο νόμος, και χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, τιμωρείται...

⁹¹ 334 του ΠΚ:διατάραξη οικιακής ειρήνης: όποιος εισέρχεται παράνομα ή παραμένει παρά τη θέληση του δικαιούχου στην κατοικία άλλου ή στο χώρο που αυτός χρησιμοποιεί για την εργασία του ή σε χώρο περικλεισμένο που αυτός κατέχει τιμωρείται...

⁹² Δαγτόγλου, όπ.παρ.,σελ.345

Η πειθαρχική ευθύνη δεν προκύπτει από τη διάταξη 9 , παράγραφο 2. Προβλέπεται όμως, ως «παράβαση καθήκοντος»⁹³ στο πειθαρχικό δίκαιο των δημόσιων υπαλλήλων. Η παράβαση υπαλληλικού καθήκοντος κατά άρθρο 106 του Υπαλληλικού Κώδικα δεν ταυτίζεται με την παράβαση καθήκοντος της υπηρεσίας του 259⁹⁴ Ποινικού Κώδικα. Στην πρώτη περίπτωση η ευθύνη είναι διοικητική, ενώ στη δεύτερη ποινική.

Οι τρεις αυτές κατηγορίες(ποινικές, αστικές, πειθαρχικές) συνεπειών είναι ουσιαστικού δικαίου. Υπάρχουν, όμως, και **οι δικονομικές**, που εμφανίζονται στο άρθρο 19, παράγραφο 3⁹⁵ του Συντάγματος. Είναι μια νέα, μετά την αναθεώρηση του 2001, διάταξη που θεσπίζει ρητώς την πλήρη αδυναμία αποδεικτικής χρήσης στοιχείων που έχουν συλλεγεί κατά παράβαση του άρθρου 9. τέτοια στοιχεία δεν μπορούν να αποτελέσουν στοιχεία καμίας αποδεικτικής διαδικασίας.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΑΣΥΛΟΥ

Το άσυλο της κατοικίας κατοχυρώνεται σε πολλά διεθνή νομοθετικά κείμενα.

* Πρώτα από όλα, το άρθρο 8⁹⁶ της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κατοχυρώνει το δικαίωμα κάθε προσώπου στο σεβασμό, μεταξύ άλλων, και της κατοικίας του. Προβλέπει και κάποιους περιορισμούς, σε περίπτωση

- εθνικής ασφάλειας
- οικονομικής ευημερίας
- προάσπισης τάξης
- προστασίας υγείας κλπ

Στην υπόθεση «Κύπρου εναντίον Τουρκίας», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωσε μια εκτεταμένη παραβίαση του ασύλου, όταν οι Ελληνοκύπριοι εκδιώχτηκαν από τα σπίτια τους και εμποδίστηκαν με άσκηση βίας να επανέλθουν σε αυτά. Η παραβίαση δε μπορούσε να δικαιολογηθεί με κανέναν από τους προβλεπόμενους περιορισμούς του άρθρου 8, παραγράφου 2 της ΕΣΔΑ.

*Το άρθρο 17⁹⁷ του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών(1966) περιέχει την προστασία κάθε προσώπου από αυθαίρετη και παράνομη επέμβαση στην κατοικία του.

* Η ρύθμιση περιελήφθη, σχεδόν αυτούσια, στο άρθρο 11 της Αμερικανικής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

⁹³ 106 του ΥΚ.:ορισμός πειθαρχικού παραπτώματος: 1.πειθαρχικό παράπτωμα αποτελεί κάθε παράβαση υπαλληλικού καθήκοντος που συντελείται με υπαίτια πράξη ή παράλειψη και μπορεί να καταλογιστεί στον υπάλληλο...3.το υπαλληλικό καθήκον, σε καμία περίπτωση, δεν επιβάλλει στον υπάλληλο πράξη ή παράλειψη που να αντικείται προς τις διατάξεις του Συντάγματος και των νόμων.

⁹⁴ 259 του ΠΚ: υπάλληλος που με πρόθεση παραβαίνει τα καθήκοντα της υπηρεσίας του με σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομο όφελος ή για να βλάψει το κράτος ή κάποιον άλλο τιμωρείται...αν η πράξη αυτή δεν τιμωρείται με άλλη ποινική διάταξη.

⁹⁵ 19, παρ.3^η του Συντάγματος: «Απαγορεύεται η χρήση αποδεικτικών μέσων που έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση του άρθρου αυτού και των άρθρων 9 και 9 Α».

⁹⁶ 8, παρ.1^η της ΕΣΔΑ: παν πρόσωπο δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.

⁹⁷ Νόμος 2462/1997(φ.25/26.2.97Α).1.Κανείς δεν υπόκειται σε αυθαίρετες ή παράνομες παρενοχλήσεις της ιδιωτικής του ζωής, της οικογένειας, της κατοικίας , της αλληλογραφίας, ούτε σε παράνομες προσβολές της τιμής και της υπόληψής του.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κατά το στάδιο της ανυπαρξίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και του απολυταρχικού, παρεμβατικού κράτους, η ανάγκη κάθε ανθρώπου για προστασία της κατοικίας, με ό, τι περιλαμβάνει η έννοια αυτή, είναι έντονη. Η ένταση αυτή εξηγείται εύκολα, αν αναλογιστεί κανείς ότι η ανθρώπινη αξία, δηλαδή η νομική «απεικόνιση» της ανθρώπινης ύπαρξης, η οποία αποτελεί καταστατική αρχή του Συντάγματος, εξασφαλίζεται ως ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας. Και η τελευταία δε νοείται χωρίς την ελεύθερη δράση του ατόμου μέσα στο χώρο ανάπτυξης της προσωπικότητάς, είτε σε προσωπικό είτε σε επαγγελματικό επίπεδο.

Στο επόμενο στάδιο, αυτό της σχετικής αναγνώρισης των δικαιωμάτων, το άσυλο στρέφεται αποκλειστικά κατά της κρατικής εξουσίας, καθώς το κράτος διαχωρίζεται από την κοινωνία, δηλώνοντας την αντίθεση αυτή, μέσα στο πλαίσιο «καταναγκασμού-ελευθερίας».

Ο άνθρωπος, όμως, στο σύγχρονο δημοκρατικό-κοινωνικό-ανθρωπιστικό κράτος, δεν αρκείται στη σχετική αυτή προστασία. Για αυτό το λόγο, η αξίωση για σεβασμό(=μη προσβολή) του ασύλου της κατοικίας στρέφεται πλέον erga omnes. Ο άνθρωπος επιδιώκει προστασία από κάθε πηγή εξουσίας, και κρατικής(την οποία όμως απολάμβανε και στο παλαιάς μορφής φιλελεύθερο κράτος) και κυρίως ιδιωτικής.

Εδώ ακριβώς εντοπίζεται και η αντίφαση αυτής της εξελικτικής πορείας του δικαιώματος του ασύλου.

Σε φωνές που προτείνουν συρρίκνωση των εγγυήσεων της κατ' οίκον έρευνας, και συγκεκριμένα μη παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας κατ' αυτήν, χάριν του «δημοσίου» συμφέροντος (ξεχνώντας ότι δημόσιο συμφέρον δεν είναι μια υπερκείμενη, ιδεατή έννοια, αλλά το σύνολο των συγκεκριμένων, ατομικών, πραγματικών συμφερόντων) και της πάταξης της εγκληματικότητας(πρόσφορο έδαφος για την άποψή τους προσφέρει μάλιστα και η διεθνής συγκυρία της συνεχούς απειλής της τρομοκρατίας), πολλοί απαντούν πως είναι αντίθετο με τη δημοκρατία, τις αρχές και τα δικαιώματα που αυτή περιλαμβάνει. Αυτή η απάντηση φαίνεται ίσως και αυτονόητη, αν σκεφτεί κανείς πως την προστασία από την κρατική εξουσία και την απαγόρευση κατάχρησης της δημόσιας εξουσίας, το άτομο την είχε επιτύχει συνταγματικά, ήδη από το δεύτερο στάδιο, αυτό της σχετικής αναγνώρισης, όπου ο βαθμός δημοκρατικοποίησης του πολιτεύματος δεν είχε φτάσει το σημερινό επίπεδο.

Πώς εξηγείται τότε, το εξής φαινόμενο: ενώ ο άνθρωπος, σήμερα έχει επιτύχει την απόλυτη προστασία του και θεωρεί πως το κράτος δεν δικαιούται να επεμβαίνει στον ιδιωτικό του χώρο, την ίδια στιγμή να συναινεί ο ίδιος στην προσβολή από την ιδιωτική εξουσία(είναι χαρακτηριστικός ο βομβαρδισμός με ριάλιτι παιχνίδια τύπου Big Brother), η οποία ορισμένες φορές, μέσα στα πλαίσια της ελευθερίας ανθρώπινης δράσης, είναι πιο ανεξέλεγκτη και, ως εκ τούτου, πιο επικίνδυνη από την αντίστοιχη κρατική; Τυπικά, βέβαια, από τη στιγμή που υπάρχει από την πλευρά των συμμετεχόντων όχι απλώς συναίνεση αλλά διακαής επιθυμία για παρακολούθηση της «ιδιωτικότητάς» τους, δεν τίθεται θέμα προσβολής του δικαιώματος.

Μήπως όμως είναι λίγο υποκριτικό την ίδια στιγμή που επικρίνουμε την κρατική παρέμβαση- πράγμα απολύτως σύμφωνο με τη φύση και το σκοπό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων- όχι μόνο να ανεχόμαστε αλλά ακόμα περισσότερο να επιδιώκουμε την σ υ ν α ν έ σ ε ι «προσβολή» από την ιδιωτική δράση;

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συνταγματική κατοχύρωση του ασύλου της κατοικίας

Το άσυλο της κατοικίας αποτελεί ένα μεγάλης σημασίας συνταγματικό δικαίωμα, το οποίο συνδέεται όχι μόνο με την προσωπική ελευθερία αλλά και με την ιδιωτική ζωή. Ως προστατευόμενη κατοικία νοείται ο ιδιωτικός φυσικός χώρος του ανθρώπου. Φορέας είναι κάθε άνθρωπος εντός της ελληνικής επικράτειας, όχι μόνο ο Έλληνας πολίτης. Το δικαίωμα οριοθετείται με εξής τριάδα που θεσπίζει το άρθρο 5: Σύνταγμα, δικαιώματα, χρηστά ήθη. Οι περιορισμοί επιτρέπονται μόνο αν είναι αιτιώδεις, οπότε και καθίστανται απαραίτητοι στο πλαίσιο λειτουργίας των ειδικών σχέσεων. Τέλος, οι κυρώσεις είναι: αστικές, πειθαρχικές και ποινικές.

The constitutional consolidation of the “asylum” of residence

The “asylum” of residence is a constitutional right of major importance, which is associated not only with personal freedom but also with private life. The residence which is protected includes everyone’s private, physical space. Everyone who lives in Greece, not only Greek dwellers, have this right. It is bounded by the 5 clause’s trinity: Constitution, rights, virtuous “ethics”. The confinements are allowed, only on the condition that they are reasoned, so they become necessary in the scope of function of special relationships. Last but not least, the penalties are: urban, disciplinary and penal.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βενιζέλος/Χρυσογόνος, Πρακτικά θέματα συνταγματικών δικαιωμάτων και συνταγματικών ελευθεριών, σελίδα 135
- Γεωργόπουλος, επίτομο συνταγματικό δίκαιο, Σάκκουλας, 13^η έκδοση.
- Δαγτόγλου, Ατομικά Δικαιώματα, σελίδες 333επ
- Δημητρόπουλος Α., Συνταγματικά Δικαιώματα, τόμος 3ος, σελίδες 214-224.
- Καμίνης Γ., Όψεις της κατοχύρωσης του ασύλου της κατοικίας στο ελληνικό συνταγματικό δίκαιο, σελίδες 63-72, στα Δικαιώματα του Ανθρώπου 2001
- Μάνεσης, Ατομικές ελευθερίες, σελίδες 152επ
- Παραράς Π., Το Σύνταγμα 1975 corpus, σελίδες 175επ
- Σαρίπολος Ν, Σύστημα του συνταγματικού δικαίου της Ελλάδος: εν συγκρίσει προς τα των ξένων κρατών, Σάκκουλας 1987
- Τσίρης Π., Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας, Σάκκουλας 1994
- Χρυσογόνος Κ., Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 2002

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

- Γνωμοδότηση 1/1.4.1978 σε Ποιν.Χρ. 1980 (σελ.602-603). Το όχημα:πότε είναι «κατοικία» και πότε όχι.
- Γνωμοδ.12/8.5.1963 σε ΝοΒ 1963 (σελ.364-365). Τα καταστήματα:πότε είναι «κατοικία» και πότε όχι. επιτρεπτό της έρευνας επί πταισμάτων ,σε δημόσιους χώρους και όχι σε κατοικίες.
- Γνωμοδ.8/8.5.1977 σε Ποιν.Χρ. 1977 (σελ.392). Η βιομηχανία δεν είναι «κατοικία» του άρθρου 9 του Συντάγματος.
- πρακτικό 1381/1981 ΣτΕ(τμήμα διακοπών) σε ΤοΣ 1981 (σελ.740).η ισχύς του ασύλου της «κατοικίας» και στις βιομηχανίες.
- Γνωμοδ.15/8.3.1974 σε ΝοΒ 1974 (σελ.873-874).Η κατεδάφιση αυθαίρετων κτισμάτων δεν αποτελεί κατ' οίκον έρευνα.
- Γνωμοδ. 538/1977 σε ΤοΣ 1978 (σελ.221-224)και σε Ποιν.Χρ.1977(σελ.911). η κατ' οίκον έρευνα επιτρέπεται όχι μόνο κατά τη διάρκεια αλλά και μετά το πέρας της ανάκρισης, όπως συνάγεται ερμηνευτικά από το άρθρο 253 του Κ.Π.Δ.
- Γνωμοδ.21/1973 σε Ποιν.Χρ. 1973 (σελ.404-405) . τι είναι τυχερά παιχνίδια, επιτρέπεται ή όχι η νυχτερινή κατ' οίκον έρευνα σε οικία όπου διενεργούνται τέτοια παιχνίδια.
- Γνωμοδ.45/22.12.1953 σε Ποιν.Χρ. 1954 (σελ.40). πότε τα τυχερά παιχνίδια σε «κατοικία» είναι απαγορευμένα
- Γνωμοδ.434/15.7.1978 σε Ποιν.Χρ.1978 (σελ.650-651). Πότε απαγορεύεται η κατ' οίκον έρευνα του δικηγόρου του κατηγορουμένου
- Γνωμοδ.11/10.6.1975 σε ΝοΒ 1975 (σελ.823).η αντισυνταγματικότητα και, κατά συνέπεια, μη εφαρμογή των άρθρων 254παράγρ.1 και 255παράγρ.2 του Κ.Π.Δ.
- Γνωμοδ. 19/7.10.1975 σε ΝοΒ 1975 (σελ.1117) και Γνωμοδ.Ηρακλείδη σε Αρμενόπουλο 1984 (σελ.970επ.). η παρουσία δικαστικού λειτουργού δεν είναι αναγκαία κατά τη διάρκεια της αναγκαστικής εκτέλεσης από τον δικαστικό επιμελητή.
- Γνωμοδ.12/14.8.1975 σε ΝοΒ 1975 (σελ.1116).η παρουσία δικαστικού λειτουργού είναι αναγκαία κατά την ενέργεια εκτέλεσης από τον δικαστικό επιμελητή.
- Γνωμοδ.10/1964 σε Αρχείο Νομολογίας 1964(σελ.650). γιατί η κατεδάφιση ετοιμόρροπου κτιρίου δεν αντίκειται στο άσυλο της κατοικίας του άρθρου 9
- Γνωμοδ. 4007/25.6.1975 σε Ποιν.Χρον.1975 (σελ.441) και Γνωμοδ.1/22.3.1978 σε Ποιν.Χρ.1978(σελ.267). η αναγκαία παρουσία δικαστικού εκπροσώπου σε κάθε περίπτωση κατ' οίκον έρευνας, βάσει του άρθρου 9.
- Γνωμοδ.15/21.11.1980 σε Ποιν. Χρ.1981(σελ.91) .η χορήγηση αντίγραφου της έκθεσης κατόπιν της κατ' οίκον έρευνας στον ένοικο αυτής, με προφορική αίτησή του.

21/1973 γνωμοδότηση σε Ποιν. Χρ. 1973(σελ. 404-405)

προστασία του οικιακού ασύλου κατ' άρθρο 13(τώρα 9) του Συντάγματος.- προϋποθέσεις, κατ' οίκον έρευνας εν καιρώ νυχτός. – δια την διενέργειαν έρευνας συμφώνως τω άρθρω 254 παρ.1, εδ.γ, απαιτείται όπως λαμβάνη χώραν συνάθροισις, ήτοι συγκέντρωσις πλειόνων των δύο ατόμων, τα διενεργούμενα παίγνια να είναι τυχηρά κατά το Β.Δ. 29/1971, έτι δε και να διεξάγονται κατ' επάγγελμα, ήτοι ο δράστης να πορίζεται εξ αυτών τα προς το ζήν.- δεν αρκεί απλή υπόνοια, αλλά απαιτείται «βεβαιότης» περί της συνδρομής των ως άνω προϋποθέσεων. –νόμω αβάσιμος η υποβληθείσα έγκλησις κατά των οργάνων της Χωροφυλακής, καθ' όσον συνέτρεχον αι προϋποθέσεις της κατά τα άνω κατ' οίκον έρευνας.

Επειδή, κατά το άρθρον 13 του εν ισχύι Συντάγματος... η κατοικία εκάστου είναι άσυλον. Ουδεμία κατ' οίκον έρευνα ενεργείται, ει μη όταν και όπως ο νόμος ορίζει. Οι παραβάται της ανωτέρω διατάξεως τιμωρούνται επί παραβάσει του οικιακού ασύλου υποχρεούνται δε εις πλήρη αποζημίωσιν του παθόντος και εις ικανοποίησιν αυτού δια χρηματικού ποσού, ως ο νόμος ορίζει. ..δια της συνταγματικής ταύτης διατάξεως, εδεσμεύθη και ο κοινός νομοθέτης, όστις δε δύναται πλέον να θεσπίσει νόμον, δι' ου να επιτρέπεται ελευθέρως και άνευ προϋποθέσεων η κατ' οίκον έρευνα...ως κατ' οίκον έρευνα εν καιρώ νυχτός ορίζεται όταν αύτη διεξάγεται μόνον εις «ιδιωτικήν κατοικίαν». Τοιαύτη δε είναι « πας τόπος ωρισμένος» και περίκλειστος, εστεγασμένος ή μη, εν τω οποίω διαβιοί τις έστω και προσκαίρως και μη προσιτός ελευθέρως εις πάντας...γίνεται συνάθροισις εις ιδιωτικήν οικίαν, ένθα κατ' επάγγελμα διενεργούνται τυχηρά παίγνια ή χρησιμεύει αύτη ως τόπος κατ' επάγγελμα ασκουμένης ακολασίας...επειδή ως συνάθροισις νοείται η συγκέντρωσις επί τω αυτώ πλειόνων των δύο ατόμων. Κατά ταύτην πρέπει να διενεργούνται τυχηρά παίγνια... και η κατ' επάγγελμα διεξαγωγή τοιούτου, ήτις υφίσταται όταν ο δράστης πορίζεται εξ αυτών τα προς το ζήν...εφ' όσον υπάρχει βεβαιότης, ότι διεξάγεται υπό τους άνω όρους τυχηρόν παίγνιον... εις όλα τα στοιχεία, της συναθροίσεως, της διεξαγωγής τυχηρών παιγνίων απολύτως απαγορευμένων και της κατ' επάγγελμα διενεργείας τούτων, διότι ούτω διασφαλίζεται η ...προστασία της προσωπικότητος.